
3 1761 07458886 4

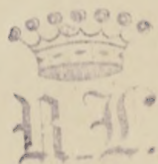
Valdemar Rørdam

Kampen mod Bàl

Et bibelsk Drama

Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag

KAMPEN MOD BÀL

VALDEMAR RØRDAM

SOL OG SKY. Digte. 1895.

TRE STRÆNGE. Digte. 1897.

PÅ HØJSKOLE. Fortælling. 1898.

BJOVULV. Et Digt. 1899.

KAREN KJELDSEN. En Fortælling. 1900.

DANSK TUNGE. Digte. 1901; 2. Oplag 1904.

GUDRUN DYRE. Nutidsfortælling paa Vers. 1902; 3. Oplag 1904.

KÆRLIGHEDSDIGTE. 1903.

KARNEVAL. Et Digt. 1903.

VED MIDSOMMERTID. En Samling Digte. 1904.

STUMME STRÆNGE. Digte. 1906.

DEN GAMLE KAPTAJN. Fortællinger fra vor sidste Krig. I—III. 1906—1907. — Forkortet Folkeudgave 1908.

UNDER ÅBEN HIMMEL. Digte. 1908.

GRØNLANDSFÆRD. Et Skuespil i fem Handlinger. 1909.

LUFT OG LAND. Digte. 1910.

STRID OG STRÆNGELEG. 1912.

FRA GRÆNSEØERNE I SYDVEST. Sommerbreve. 1913.

DE SORTE NÆTTER. En Digtsamling. 1913.

ROSER. Kærlighedsdigte. 1914.

SVENSK LITERATUR. En folkelig Vejledning. 1911.

VI OG VORT FÆDRELAND. Tale. 1911.

ET BORGERLIGT ORD om Danmarks Stilling og det at være Dansk. 1912.

VALDEMAR RØRDAM

KAMPEN MOD BÀL

ET BIBELSK DRAMA

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK
FORLAG · KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXIV

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

PERSONERNE:

MATTATHIAS
JOHANNES
ELI
MANASSE
BOAS
ASA
} Af de Ældste i Modin

ANNA, Mattathias Hustru

SIMON
JUDAS
ELIESER
} deres Sønner

JUDITH, Simons Hustru
MARIE, Judas Hustru
REBEKKA, Elis Datter
ELIAS, en ung Mand
TOBIAS, fra Kirjat
NATHANIEL, fra Jamnia
ABDOGAI fra Sjilo

JASON, Ypperstepræst

ZAKARIAS
ISAK
MOSES
} Raadsherrer

RAHEL, Jasons Datter
ANTIOCHOS, Syriens Konge

NIKANOR
GORGIAS
FILARKES
} Strateger

STYLIDES, Krigsøverste
BEROSOS, Filosof
PATROKLES, Kongens Mundskænk
PTOLEMÆOS, ægyptisk Prins, Gidsel hos Antiochos
GOLIATH, Fyrste af Askelon
En Herold
Krigsmænd, Tjenere o. s. v.

1ste Handling	:	Torvet i Modin
2den „	:	Ypperstepræstens Arbejdssal i Jerusalems Borg samme Dags Aften
3die „	:	do. do.
4de „	:	Synagogen i Modin Dagen efter
5te „	:	Bjergkløft ved Bethavens Ørk nogle Dage senere

Tid: den syriske Jødeforfølgelse.

FØRSTE HANDLING

Torvet i Modin, umiddelbart indenfor Byporten. Tilvenstre *Mattathias'* Hus, en borgagtig Bygning med fladt Tag. Midt paa Torvet en Brønd. Til højre *Elis* Hus. Stejlt opstigende Trappegade mellem Byen og Ringmuren i Baggrunden tilvenstre.

FØRSTE OPTRIN

Johannes, Boas, Eli, Manasse, Judas, Simon m. fl. ældre og yngre Mænd sidder eller staar i Samtale ved Brønden og foran Huset. *Anna* ses ved Spinderokken paa Husets flade Tag. *Judith* og *Marie* gaar fra og til, stundom lyttende.

BOAS

(rejser sig.)

Man skulde vel ud og se til sine Folk – –

ELI

Ja, de forbistrede Driverter maa sees efter!

BOAS

(strækker sig.)

Man bliver doven, tror jeg. Det tar Ens Kræfter med denne uafbrudte bagende Hede. —

Godt, at vi fik saa grundig en Foraarsregn;
nu gavner da Varmen baade Vin og Hvede.

JUDAS

Underligt er det dog, i denne Egn
Morgen efter Morgen at vente Vinden
dær vesterpaa — og der vipper ikke et Blad!
Man gløder efter sit Bad som før sit Bad.
Luften er tung — og Tankerne ufravendt
i Angst og Tyngsel ved den rasende Krig. —
Man tror tilsidst, at selve Havet er brændt
— en Saltork, fyldt med Bølgernes tørre Lig!

BOAS

(ryster paa Hovedet).

Den Krig, den Krig, ja! Hvordan vil det gaa?

ASA

Det veed nok ingen.

JOHANNES

Det kan ingen spaa.

MANASSE

Jeg veed det.

ELI

Veed du det?

MANASSE

Antiochos sejrer!

JUDAS

Hvad bygger du saa rolig den Vished paa?

MANASSE

(rejser sig)

Jeg stod paa Karmels Bjerg og saae hans Lejre:
Langt ind i Galilæas Klipper og Kløfter
skinnede Telt ved Telt med blanke Skjolde,
og milevidt over Sarons grønne Volde
græssede Hest ved Hest! Til alle Kanter
jog Ryttere med Budskab fra og til;
og der var Pavkeslag og Cymbelspil.
Men i en Kres af knælende Elefanter
rejste Kongsteltet sine gyldne Master,
bredt som et Tempel; og dets Purpurtag
blaagnistrede med safirindsnoede Kvaster . . .

ELI

Safirer, siger du?

MANASSE

Safirer, ja!

JUDAS

Dareios kunde vade i ædle Stene;
hans Hær var endeløs. Han tabte endda.

MANASSE

Her var ikke Mængde og Pragt alene.
Jeg mærkede mig en større Ting den Dag.
En Mand stod frem og vinkede foran Teltet,
da rystede Himlen af Basuners Brag.
Brat sad en Rytter paa hver græssende Hest,
og hele Sletten gyngede som et Lagen,
der Myriaderne jog mod Syd og Vest.
Men Teltene var forsvundne med det samme;
Fodfolkhære strømmede nær og fjern,
ned gennem Kløfter, op over stengraa Kamme
som Tøbrudsfloder af klirrende Malm og Jern.
Og da jeg, ør af Larmen og Hestenes Trav,
vendte mig om — saae jeg den syriske Flaade
staa som en Bisværm over det solblaa Hav.
Treradaarede skar gennem Sprøjt og Fraade,
Kraveller bruste frem for spilede Sejl . . .
Ægypten er dømt. Antiochos vil raade.
Og den, som regner med andet, regner fejl!

SIMON

Med Ildhu taler du om Syriens Hære.

MANASSE

Alt, hvad Syrerne gør, det gør de godt,
med Orden og Kraft. Vi har vel Grund til at ære
saa dygtigt et Folk. Vi maa beundre den Drot.

JUDAS

Han er en Jæger, der har spændt sit Net.
Al Jorden er hans Jagtmark. Hvis han kunde,
dræbte han Gud. Hans Griskhed er aldrig mæt.
Men vil et Folk foragte sin egen Ret,
kan det faa Plads i Koblet iblandt hans Hunde.

SIMON

Ogsaa Ægypten har vel øvede Kæmper.
Det kan dog ske, at de hans Overmod dæmper.

ASA

Nu, siden han drog sydpaa, gik der en Maaned,
og ingen hørte et Ord om den store Sværm.

SIMON

Maaske Antiochos ene nu er skaanet
og bærer fromt Filometors gyldne Skærm.

ANNA

(oppe fra Husets Tag)

Da skal hvert Barn af Israel sandelig takke

den Højeste, der sønderbrød Truerens Trods
og ved en Hedning knuste den Hednings Nakke!

JOHANNES

Ja, Fredens Herre se i Naade til os!

ANDET OPTRIN

ELIESER

(kommer løbende)

JUDAS

(rejser sig)

Hvor kommer du fra, Elieser?

ELIESER

(forpustet)

Ude
fra Hjorderne.

ELI

Lad ham dog puste først!

JUDAS

Og hvilket Uheld har du at bebude?

ANNA

(oppe fra)

Giv Drengen en Drik Vand! Han døer jo af Tørst.

SIMON

(rækker *Elieser* et Bæger)

ELIESER

(drikker)

Dær traf jeg Efraim. Han og de andre Drenge
ovre fra Kirjat havde set en Hær!

(Udbrud)

JUDAS

Hvor saae de den?

ELIESER

Fra Højene veed du, — dær,
hvor Kilden er, og de knudrede Olietræer.
Langt borte saae de den, som en Hær af Dværge,
med blinkende Vaaben, mellem Skyer af Støv!
Saa krøb den ind i en Skov paa nogen Bjerge,
sa Efraim, som en Orm under Morbærløv.

JUDAS

Naar saae de Hæren?

ELIESER

I Forgaars! Efraim mente,
at den var undervejs til Jerusalem!

JUDAS

Naar hørte *du* det?

ELIESER

Nu! — Jeg skyndte mig hjem
for strax at lade Far og Jer andre vide,
at vi maa rejse og ruste os itide. —
Men hvor er Far?

SIMON

Far sidder inde og læser.

ELIESER

I Loven?

JUDAS

Ja.

BOAS

Da tør vel ingen gaa ind?

ANNA

(der har lyttet i Spænding)

Aa jo, jeg tør! Naar Hedningens Hærstorm blæser,
har vel min Husbond Loven i sit Sind.

(Hun vinker *Elieser* ind, og gaar ned)

TREDJE OPTRIN

MANASSE

Og dær maa han, og dær maa vi beholde
den Lov, som ikke stemmer med Kongens Bud.

JUDAS

Skal Juda søge Skjul for Sværd og Skjolde?

JOHANNES

Skal Kongen gælde mer end Israels Gud?

MANASSE

Vís mig den Gud, der staar sig imod Bel!
Hvem lever, naar Kongens Sværd slog ham ihjel?

SIMON

Hvad for en Konge mener du?

MANASSE

Der findes
for os kun een; den nærmeste! Hans Ord
er det, hvormed vi løses eller bindes:
Antiochos!

ASA

Hvad saa Filometor?
Den Hær, som Drengene saae, hvis det er sandt,
kan være hans. Hvem kender, hvem der vandt?

TOBIAS fra Kirjat

(kommer ridende ind ad Porten, en Dreng tager hans Æsel)

Er Mattathias her?

SIMON

(gaar ind)

JUDAS

Tag Plads. Han kommer.

FJERDE OPTRIN

MATTATHIAS

(kommer ud fra Huset. *Anna, Marie* og flere Kvinder sees lyttende i Døren)

Vær hilset, Ven!

TOBIAS

Hils mig med Suk og Graad.
Thi nu staar Dragen op som Verdens Dommer.

MATTATHIAS

En anden Dommer har Profeterne spaaet.

(Byder Tobias tage Plads: de sætter sig.)

TOBIAS

Profeterne, ja, Profeterne. — For din Fod
sad tit jeg her, og du lod Ordene buldre:
En frugtbar Gren skulde gro af Isai Rod,
og Magten skulde hvile paa hans Skuldre.
Han skulde sejrrig opstaa i sin Kraft
med Persekarrets Saft paa sine Klæder.
Han skulde rejse Israel til Hæder
i al den Herlighed vi har fordum haft.

Saaledes talte Jesaja til de fromme,
og du, Matthatias, tolkede hans Ord.
Snart, sa du, snart vil vor Genrejser komme;
Trøsten er nær, sa du, for den der tror! —
Jeg troede alt, jeg lyttede til din Røst
og spejdede efter Tegnet i Vest og Øst . . .
Nu er han her, den Hersker, I har forjættet.
Sejr i hans Haand, og Sejr i hans Fod!
af Perserkarrets Saft er hans Klædning plettet —
men det, han stamper i, er *Israels* Blod!
Han rejser de ugudeliges Hæder,
og det er Israels Enker, dem der græder.
Ægypten har han knust. Nu knuser han os.
Messias, Kongen, hedder Antiochos!

(Udbrud)

MATTATHIAS

Har Kong Antiochos mod Ægypten sejret?

TOBIAS

Hans Hæl har nedtraadt Alexandrias Taarne.
Han blæste, og som et Spindelvæv henvejred
Ægyptens Rustning. Han er Bàls udkaarne.

JOHANNES

Da har vi intet med den Mand at skaffe.

TOBIAS

Men han med os. Han pløjer Israel op.
Een Hær gik langs med Kysten imod Joppe,
en over Hebron imod Zions Top.

MARIE

Forfærdeligt er det. Aldrig Fred i Landet.

JUDAS

Nej, daarligt vogter vi vore Fædres Arv.

TOBIAS

Til alfar Hærvej udvalgt og forbandet
er dette Land. Fremmede æder vor Marv.
Ninive, Babel, Horde efter Horde
med Hæl og Hov har trampet over os
og splittet os. Men værre skal det vorde!

MANASSE

Ja, hvis vi taabeligt byder Kongen Trods.

MATTATHIAS

Hvor staar Antiochos?

TOBIAS

I Jerusalem.

JUDAS

Var ingen vaagne til at værge Borgen?

TOBIAS

Vagten gik ud, alt paa den første Morgen,
til Kongens Krigere og var Et med dem.

MATTATHIAS

(rejser sig)

Udstødt af Israel være de utro Svende!
Hvem de end er, ber sultne de om Brød,
saa sten dem! Har de Feber, saa lad dem brænde!
Raaber de: Hjælp! — lad, som et Vindpust lød.
Ja, kalder En paa sin Mor: Jeg er i Fare! —
hun skal ej høre ham, og langt mindre svare.
De gav Jerusalem i Hedningers Magt:
Evig forbandet være den utro Vagt!

Pavse.

BOAS

Men Raadet, Tobias?

TOBIAS

Rendte Kongen imøde
med Stadens Nøgler, før han æskede Svar.

MATTATHIAS

Var ingen imod det?

TOBIAS

Jo. Men de er døde.
Da Kongen holdt sit Indtog, var Sagen klar;
da hang de over Porten til Fugleføde.

JOHANNES

Ypperstepræsten?

TOBIAS

Han var med derude.
Han gik i Spidsen.

JOHANNES

(spytter)

Tvi ham da!

TOBIAS

Han bar
Jerusalems Nøgler paa en Purpurpude.

MATTATHIAS

Det undrer ingen, som har kendt hans Vaner.
Jason er Opløsningens Ypperstepræst.
Har han ej rejst Jerusalem græske Baner
og sendt selv Præsterne til den hedenske Fest,
at løbe nøgne dær og oliesmurte
for Mængdens Øjne mellem de gyldne Hegn!

JOHANNES
De skjulte deres jødiske Kendetegn
og førte Skøger i Ly af Templets Porte.

MATTATHIAS
Alt hvad nu sker, er kun de skændige Følger
af det, som Folket skammeligt fandt sig i.

JOHANNES
Ja, nu kan enhver vel se, hvad hans Purpur dølger.

JUDAS
Men nu er Farisæerens Magt forbi.
Den sløveste forstaar, hvad vi forlængst forstod.

TOBIAS
Hvis alle, der følger Jason, skulde dø,
blev Jordans Dal en eneste Flod af Blod
ned til det døde Hav fra Genezaret Sø!

MATTATHIAS
Og dog, Tobias, er der endnu vel andet
end Uslinger og Gøglere her i Landet?
Du talte om Enker, om ærlig Modstand?

TOBIAS

Ja.

Ikke saa faa har rejst sig, som de burde —
de ligger nu slagtede fra Beerseba
op over Hebron til Jerusalems Porte.
Syge og Gamle, Børn og svangre Kvinder
saavelsom Mænd.

KVINDERNE

Ve for det Blod, dær rinder!
Ve! Ve! Forfærdelse taler med din Stemme.
Hvorhen skal vi fly? Hvor skal vi os gemme?

MATTATHIAS

Hvem førte dem?

TOBIAS

Der opstod ingen Fører.

JUDAS

Nej, ingen Fører taaltes af Israel.
Og føle maa nu de, som ej vilde høre.

TOBIAS

De nægtede en for en at ofre til Bål;
saa blev de slagne med Sværdet en for en —
eller sultet ihjel i Gitgas Ørkendal.

KVINDERNE

Ve, hvad er det, du siger! Hvad vil der ske
med os, hvis ikke vi bøjer os? Ve! Ve!

MATTATHIAS

Sværd slaar, Sult slider, Ild brænder;
naar Livet ender, ender og denslags Nød.
Men hvem kan undfly den Almægtiges Hænder?
Han holder os fast igennem Liv og Død.

TOBIAS

Nu sidder han paa Zion som Israels Drot,
Antiochos, og forkynder med Spyd og Sværd,
at hvo der adlyder, ham skal det gaa godt,
men hvo der trodser Kongen, hans Straf er nær. —
Imorges kom en Deling til Ajalon
og bød dem ofre.

MATTATHIAS

Adlød de?

TOBIAS

Ja, somme
lod sig forknytte for den Mægtiges Haand
og kasted Israels hellige Bog som Brændsel
paa Afgudsaltret.

MATTATHIAS

De vil faa deres Dom.

TOBIAS

Andre blev dræbt, fordi de modstod Skændsel.
De faa, som undslap, bragte os Bud derom. —
Men Kongens Mænd er undervejs allerede
til Kirjat og til Modin. Jeg og mine
flygtede for at undgaa deres Vrede.
Til Gofna og Anu sendte jeg mine Sønner,
red selv til Modin for at melde din By,
at Jorden af Uretfærdigheds Fodtrin dønner,
og de, der ikke vil knæle, de maa fly!

MANASSE

Lad Ørknen brede sig, lad Bjergene hegne —
Syriens Jernhaand rækker allevegne.

JUDAS

Saa maa vi knuse den Haand, smelte det Jern!

MANASSE

Vanvittigt var det dog, mod Sejrens Herre
at rejse det svage Israels svage Værn!
Hvem kaster letsindigt sig og al sin Slægt
under den store Stridsvogns knusende Vægt?

TOBIAS

Nej, derfor flygtede jeg og lod alt tilbage.
Intet af alt mit Eje ejer jeg mer.

SIMON

(ser ud af Porten)

Hvem er det, dær kommer med Graad og Klage?

TOBIAS

Ak, det er mine Kvinder og Børn I ser.

FEMTE OPTRIN

Elisabeth, Tobias' Hustru, tilligemed hans Sønners Kvinder og Børn og mange Tjenere kommer ridende paa Kameler og Æsler eller gaaende tilfods ind ad Porten.

MANASSE

Se Mattathias, hvad det fører til. Støvede,
med Kaaber og Slør flængte af Tidsel og Tjørn,
hjemløse, fattige, raadvilde og bedrøvede,
kommer det rige Kirjats Kvinder og Børn
uselt ridende her gennem Modins Port.
Er det dette, du kalder fromt og stort?

ANNA

(gaar hen til det raadvildt standsede Flygtninge-Tog)

Kom Elisabeth, kom Ruth, kom stakkels Esther!
Bad skal I faa, og Maaltid, I usæle Gæster.

(Kvinderne stiger af og gaar klagende ind, fort af *Anna* og *Judith*)

SJETTE OPTRIN

MANASSE

Taler ikke det Syn en tydelig Tale?
Hører I ikke de Klager og den Graad?
Saadan græder alle Israels Dale,
hvor man fulgte uforstandige Raad.
Men hvis hele Folket uden Haab
rejser sig til Modstand, skal Ørkenens Sand
og Bjergenes Huler høre det sidste Raab
af raadvild Rædsel over et ødelagt Land!

(Uro og Klageraab).

MATTATHIAS

Du, Manasse, taler et tydeligt Sprog.
Men sig os dog, imens du endnu har Mæle,
du som kender saa meget og er saa klog,
Hvad Raad har *du* da til de raadvilde Sjæle?

MANASSE

Vel. Naar du spørger mig, saa vil jeg svare:
Med den stærkeste bør de smaa slutte Pagt!
Antiochos er et Skjold imod alskens Fare.
Man lever trygt i Læ af Syriens Magt.

JUDAS

Din Hund!

SIMON

Manasse, er du af Juda Stamme?

MANASSE

Af Juda Stamme, ja. Og af Davids Æt.

JOHANNES

Du spotter Loven.

JUDAS

Dig skal Lynilden ramme!

MANASSE

Forband mig kun! Jeg veed at jeg raader ret.

MATTATHIAS

Han raader ret. Og Sandhed har han sagt.
Med den stærkeste bør de smaa slutte Pagt.
Men *vor* Pagt er alt sluttet. Og hvis den brast,
var det nok Israel selv, der ikke holdt fast.

JOHANNES

En af alle de stærke kun er stærk.
Han trænger ikke til Malmet og til Jernet.
Hans lovtro Folk er af Retfærdighed værnet,
han virker de sagtmodige Frelsens Værk.

JUDAS

Tror du, at ogsaa Kong Antiochos agter
de sagtmodige?

TOBIAS

Ja, som en Slagter agter
de fromme Faar og de sagtmodige Beder
der brægende venter, mens han henter Kniven.

JOHANNES

Mod Verdens Vælde magter vi intet selv;
men naar den ugudelige gløder Staalet,
da aabner Han sine Himles Hvælv
og løfter den Fromme uskadt op fra Baalet.
Husk Asar, Ananias og Misael,
hvorledes de for Babel forkyndte Guds Ære,
og de blev sat i en Ovn til at brændes ihjel
af Blaar og glødende Tjære,
og Luerne slog op vel hundrede Alen —
men Herrens Engel blæste et ildfrit Rum;
i Ovnens Indre duggede Aftensvalen;
med Lovsang gik de ud, og den Frække blev stum.

MANASSE

(ler)

Jeg vilde nødig aande den Brandovns Luer!

JOHANNES

Saa fast en Tro som Misaels skal der til.

JUDAS

Og den som skælver, naar en Skygge truer,
hen kryber gerne, naar Livet staar paa Spil!

MANASSE

Jeg tænker ikke blot paa mig selv. Jeg tænker
paa Israels Velfærd. Vi er skabte til Fred.
Sig mig, hvem der med Vinens Ranke lænker
det glødende Bjerg til Havets friske Bred?
Hvem overrisler den tørre Slette snildt,
saa Græs kan gro, hvor nylig kun Tidsler groede?
Liv strømmer af den Strøm, der var fordum spildt,
og Mennesker boer, hvor før kun Rovdyr boede.
Vi er det Folk, som af Ørkenen gør et Eden!

KVINDERNE

Ja, han har Ret. Vi fryder os ved Freden.

MANASSE

Hvis er den Hær, der sejrrig uden Vaaben
drager fra Flod til Flod, fra Kyst til Kyst,
holder Ægyptens Port for Perseren aaben
og slynger Indiens Guld om Grækerens Bryst?
Det er Judas Hær, det er Israels Karavaner!
Vi bringer de sultne Brød, hvor vi gaar frem,
vi udfolder Silkedug til Fyrsters Faner —
og vender med Velstand og med Visdom hjem.

MANGE MÆND

Ja, du har Ret, Manasse!

MANASSE

Ikke sandt?
Du, Boas, og du, Eli, veed, hvad vi vandt.
Det er vor Stolthed, dertil er vi skabte.
Ikke til at blæse i Krigsbasuner
og svinge Sværd. Det prøvede vi, og tabte,
tabte bestandig. Ninives Klipperuner,
Babylons Tavler, Old-Ægyptens Templer,
ja vore egne Præsters hellige Skrift
viser os, hvor blodigt Skaberen stempler
det Folk, som af en vildført Hovmodsdrift
foragter sin guddommelige Natur
og løber Panden mod Umuligheds Mur.

MATTATHIAS

Du taler som en Græker, med mange Stemmer,
og taler klogt. Dog er der noget du glemmer.

MANASSE

Hvad glemmer jeg?

MATTATHIAS

Du glemmer *det*, Moses vidste,
da bønligt han opløfted sin Haand histnede
midt mellem Ægypternes og Havets Vrede.
Det tvang Umulighedens Mur til at briste!

MANASSE

Ja vist. Naar Storm og Ebbe slaar heldigt Følge,
saa kan et Barn gaa, hvor der nys var Bølge.

MATTATHIAS

Du glemmer, at David, af hvis Æt du er,
holdt Goliaths Hoved som et afplukket Bær.

MANASSE

David er død, Kong Salomo deslige;
der kræves andre Vaaben i vor Tids Krige.

MATTATHIAS

Du glemmer, kloge Manasse, du glemmer Den,
der frelste Daniel af Løvernes Kule,
den Herre, der oprejser og nedslaar Mænd,
som Stormen løfter og nedslaar Himlens Fugle.
Kongernes Konge, den almægtige Gud,
Ham har du glemt, og ringeagter hans Bud.

3

MANASSE

Jeg bøjer mig ærbødig for Folkets Fædre
og for den Trøst de havde af deres Tro.
Men vi, som lever nu, vi veed dog bedre.
De gamle Sagn er skønne, dem skal vi hædre —
men en og en er nu alligevel to.
Den Sandhed maa staa fast, hvor et Folk skal gro.

MATTATHIAS

Den blinde Visdom kunde vel før sig famle
fra Tal til Tal, hvis Tegn den ikke forstod.
End lever dog vor Gud. Hans Løfter er gamle
som Bjergene, men gror af dybere Rod.
Al Skæbne lyder Himlens og Jordens Skaber.
Hans Kraft er Aand; dog den som trodser ham, taber.
Verden er et Vox for hans Viljes Segl,
og den der regner med andet, regner fejl.

SYVENDE OPTRIN

NEBAT, Tobias fra Kirjats Søn

(kommer løbende ind)

Hvad! Sidder I her endnu?

JUDAS

Hils høvisk, Mand!
Du kender vel din Fader og Modins Ældste.

NEBAT

Her gælder det hverken Alder eller Stand:
Strax maa de flygte, der vil se sig frelste!
De er om en Time her i Modin By.
Rejs Jer, I ældste, og rust jer til at fly!

(Under hans Tale er Kvinderne efterhaanden kommet ud for at høre. Alle, undtagen *Mattathias*, rejser sig)

JUDAS

Man kan vel ruste sig til andet end Flugt!
Hvad er din Vilje, Fader?

ELI

Hvad kan vi andet?

JOHANNES

Vi maa vel blive fromt under Lovens Tugt.

BOAS

Ja, hvis vi flygter, ødelægger de Landet.

ELI

Og hvis vi bliver, gælder det Gods og Liv.

BOAS

Imorgen skulde vi høste. Hveden er moden.

TOBIAS

Tal, Mattathias!

3*

MANASSE

Bøj din Vilje, og bliv!

BOAS

Vingaardens Ranker snitter de af ved Roden.

MANASSE

(til *Mattathias*)

Bøj din Stolthed ind under din Forstand!
Vælg mellem Fædrehuset og Ødemarken!
Du er den ældste, du er Patriarken,
du kan frelse din By, og maaske dit Land.

ELIESER

Far, du bøjer dig ikke!

TOBIAS

Nej, vi maa bort.

ELI

Trodser du Kongen, bliver der ingen skaanet.

ELISABETH

(klagende)

Vi har allerede mistet alt vort.

MARIE

Tænk paa mig, som gaar i den niende Maaned!

ELIAS

Jeg skal giftes nu, naar Høsten er endt.

ELI

Jeg har købt og betalt to sorte Stude,
netop nu iaften bliver de sendt.
Maaske jeg dog kunde stanse dem derude?

BOAS

Tal, Mattathias. Tiden er knap. Bestem dig!
Vi vil alle gøre, som du finder bedst.

TOBIAS

Jeg og mine flygter.

JUDAS

(haanligt)

Ja, skynd dig og gem dig!

(Under det følgende flygter *Tobias* og hans Følge)

JOHANNES

Husk, Mattathias, du er en Israels Præst.

JUDITH

Husk, at du har Kvinder og Børn i Huset!
Spar de uskyldige for Sværd og Spyd!

ANNA

Skam dig, Judith. Raab ikke som beruset!

SIMON

Vent, til Fader har talt. Og ti! og lyd!

MATTATHIAS

(rejser sig).

De skænder Zion, tramper Herligheds Bolig.
Ve mig! Ve hver Mand, som nu sidder rolig!
Ve mig, at jeg lever og ser det. Ve,
at mit Folk feigt lader den Skændsel ske!

(Han gaar ind i Huset, fulgt af sin Hustru, hele Slægten, Husfolkene m. fl.)

OTTENDE OPTRIN

BOAS

Hvad mente Mattathias?

ELI

Han var vred.

JOHANNES

(ryster paa Hovedet)

Profetisk Tordentale — hvem kan den samle?
Ak nej, der savnes nok den Kærlighed,
som gennemglødede Vreden hos de Gamle!

(Han gaar)

ASA

(følger ham)

BOAS

Han kunde gerne ha givet os ren Besked.
Nu veed vi alligevel ikke hvad vi skal gøre.

ELI

Jeg gaar hjem og stænger for mine Døre.

MANASSE

Hvorfor?

ELI

Hvorfor? Nu ja ...

MANASSE

Nu ja, fordi.
Men er du klog, saa lar du være at stænge.
Luk gæstfrit op, saa gaar Krigerne forbi.
En laaset Dør morer det dem at sprænge.
For Resten maa du endelig ikke tro,
at Kongens Mænd er plyndrende Beduiner.
Streng Mandstugt raader. Alt er Orden og Ro —
naar blot Befolkningen selv gør gode Miner,
og villig erlægger de fordrede Zecchiner.

ELI

(forfærdet)

Zecchiner!

MANASSE

Ja. En Brandskat vil de fordre;
naturligvis kun efter Kongens Ordre.

ELI

Kun efter Ordre? Jeg vil alligevel flygte!

(Gaar ilfærdigt ind i sit Hus)

BOAS

Og jeg gaar hjemtil for at hente mit Sværd.

MANASSE

Naa, *du* vil slaas? Da maa Antiochos frygte.

BOAS

Vil Mattathias yde Modstand her,
skal ingen kunne sige at han blev svigtet
af dem der fordum havde Gavn af hans Raad.

(Gaar; flere følger hans Exempel)

MANASSE

(medlidende)

Ak, Boas, Boas! Profeteret, digtet
og præket op til Dumheds Heltedaad!

(Gaar. Torvet tomt)

NIENDE OPTRIN

ELIAS

(tilbage, han ser sig spejdende om og fløjter et Signal)

REBEKKA

(træder ud fra *Elis* Gaard)

ELIAS

Rebekka!

REBEKKA

Ja, hvad vil du?

ELIAS

Kom her hen!

REBEKKA

Mor kaldte paa mig.

ELIAS

Du maa gi dig Stunder.
Maaske er det sidste Gang, du ser din Ven.
Fjenden er nær. Nu gaar vor Verden under.

REBEKKA

(nærmer sig)

Ja, det er ude med vor Lykkesang.
Vi kommer nok aldrig til at leve sammen.
Lad mig da kysse din Mund den ene Gang.

(kysser ham)

ELIAS

(holder hende fast)

Du er som Ild og Dug. Brænd mig med Flammen,
og sval mig med din Dug, til jeg forgaar! —
Jeg døer i Mørket af dit duftende Haar ....

REBEKKA

Slip mig! Jeg maa gaa.

ELIAS

Det nænner du ikke.
Kom, Elskede! I Bjergene skal vi ligge
sødere sammen end paa linnede Hynder.
Jeg veed hvor der er et Væld og en sikker Hule;
dær kan vi leve uden Frygt —
du plukker Bær, jeg sætter Snarer for Fugle.
Lad Krigen rase! Vi to favnes trygt.

REBEKKA

(gyser tilbage)

Det kunde du?

ELIAS

O ja; naar Tiderne skifte,
maa Skik og Brug vel skifte lidt med dem.
Vi har vore Frænders Ja; vi er næsten gifte.
Og siden ofrer vi smukt i Jerusalem. —
Kom, Elskede! Der er ingen Tid at spilde.

REBEKKA

Vi ofrer, siger du? Og Far og Mor?
Og dine Forældre?

ELIAS

Aa, de er jo vilde!

REBEKKA

Fordi de vil værge det Land hvori vi bor?
Fordi de holder Pagten og lyder Guds Ord?

ELIAS

Mod dig, Rebekka, er de mig intet alle!

REBEKKA

Og du vil søge Skjul, mens Hedninger ler
ad den der fødte dig?

ELIAS

Dig kun hører jeg kalde!

REBEKKA

(bedrøvet

Flygt kun, Elias. Jeg kender dig ikke mer.

(Hun gaar ind).

ELIAS

(iler fortvivlet ud af Porten)

TIENDE OPTRIN

JUDAS

(væbnet, inde fra Huset, fulgt af to Svende)

Til Portene; du mod Syd, og du mod Nord.
Meld strax, naar I ser dem.

DE TO SVENDE

(gaar)

Vi har hørt dit Ord.

ELLEVTE OPTRIN

MARIE

(ud, og hen til Brønden, sætter sig træt)

Nu har jeg gjort alt hvad du bød mig.

JUDAS

Godt.

Jeg takker Dig. — (kærligt) Min stakkels lille Marie.
Du er vel træt nu?

(sætter sig hos hende)

MARIE

(bittert)

Du kan spare din Spot!
Jeg klager mig ikke; jeg har lært at tie.

JUDAS

Du er min kære Hustru, det veed du vel.

MARIE

Ja, mig har du kær, og Børnene er dig kære;
og derfor lar du os alle slaa ihjel!

JUDAS

Lovens og Pagtens Byrder maa vi bære,
hvis Lov og Pagt skal kunne løfte os. —
Men hvorfor gør du Byrderne dobbelt svære?

MARIE

Og hvorfor byder du Overmagten Trods?

(knuger hans Haand)

Jeg bønfalder dig, for sidste Gang, ved Mindet
om første Gang jeg aabnede dig min Favn,
hvis ikke du ganske har forhærdet Sindet.
Min Husbond! Judas! I alle Børnenes Navn,
og ved den Spæde jeg venter, din Styrkes Frugt:
Endnu maaske kan vi frelse os ved Flugt.
Saa frels os da!

JUDAS

For dette raader jeg ikke.

MARIE

(kaster hans Haand fra sig)

O du er grusom! Grusom er du! du lader
som om du elsker os, men du gør det ikke.

Sig hellere rent ud, hvad du regner os for,
saa vi kan vide, hvilken Plads der er vor!

JUDAS

(rejser sig)

Min Fader, ikke jeg, er Skrifternes Tolk.
Men det usynlige kan jeg dog fornemme,
det som skabte os til et særskilt Folk.

(nærmere)

Nu vil jeg sige dig alting, som det er:
Langt højere end mit Liv elsker jeg Jer
og dette min Faders og mit eget Hus
og dette mine Fædres velsignede Land —
dog, før maa disse Mure styrte i Grus
og Sarons Roser kvæles af Ørkensand —
alt vil jeg lide, al Fattigdom, al Kval,
før jeg vil spotte Gud og ofre til Bàl.
Og før maa min Hasmon og hans lille Søster
ligge blødende for en uren Kniv,
og du, min Hustru, slænges med afskaarne Bryster
her ud paa Torvet med mit Barn i dit Liv,
mens *min* Krop æltes af Elefanternes Tramp —
før jeg vil flygte fejgt fra Israels Kamp!

MARIE

(daaner, *Judas* bærer hende ind)

TOLVTE OPTRIN

(Pladsen er tom. Den ene Vagtsvend kommer løbende, han raaber)

De kommer fra Søndersiden. De er nær.
Med Spyd og Skjolde og med Hjelme og Sværd!

(ind i Huset)

(Mænd, Kvinder og Børn spejder fra Tagene og gennem de gitrede Vinduer. *Boas, Johannes, Manasse* m. fl. Mænd nærmer sig fra Gaden tilvenstre. Angst og Forvirring. Udenfor Porten lyder Røster, Raab og Trommehvirvler. Ind drager et stateligt Optog, forrest Herolden, dernæst *Stylides* og *Zakarias*, fulgt af prægtigt rustede Krigere. De tager Stilling paa Torvet. Ny Trommehvirvel)

TRETTENDE OPTRIN

HEROLDEN

(raaber i sin Kobberraaber)

Bàl er Gud! Antiochos, Kongen er stor.
Han taler ved sin Træl et kongeligt Ord:
Mig gav min Fader Bàl at herske paa Jord.
Alt hvad jeg elsker, se, det gror.
Alt hvad jeg hader, visner og forsvinder.
Jeg har nedtraadt Alexandrias Tinder.
Ægyptens Magt var som Spindet en Edderkop spinder.
Hvem kan finde Sporet af mine Fjender?

(Trommehvirvel)

Nu vil jeg brede min Magt fra Flod til Flod.
Zeus-Bàl skal knejse dær hvor nys Marduk stod,

og Persiens Fyrster falde ned for min Fod.
Men mod den ydmyge Mand vil jeg være god.

(Trommehvirvel)

Jeg, Antiochos, taler til Israel:
Se, jeg elsker Eder og vil Eders Vel.
Jeg forunder Eder af Naade sligt Held:
I maa lyde den Lov, jeg lod befale.
Ifra Rechoboths Bjerg til Libanons Dale
tør I Syrisk tænke og Syrisk tale.
Tyres Blod og Vædderes fede Saft
maa I ofre til Bàl, hvis Navn er Kraft.
I maa styrte de Guder, I før har haft.

(Trommehvirvel)

Jeg Antiochos, har den lydige kær.
Han skal leve under mit udstrakte Sværd;
han skal staa bag min Stol og følge min Hær.
Men om nogen viser mit Navn Foragt,
og vil gøre andet end jeg har sagt,
knuser jeg ham og hans med hele min Magt!

(Uro)

STYLIDES

(vinker. Hans Mænd træder frem, løsbryder Stene af Brønden, bygger et Alter midt paa Torvet, rejser Bàl's Guldstøtte og ordner Brænde til Baalet)

I Mænd af Modin! Her skal Alteret staa. —

Her staar det. Her skal I ofre. De, som brænder
Israels hellige Skrift, er Kongens Venner.
Bàl er af Guld. Jer Gud er gammel og graa.
Hent ham, og tramp ham ned! — Hvad venter I
paa?

ZAKARIAS

Paa Mattathias, Herre. Han er ældst.
I Raadet er han Høvdingen for dem alle.
Alt hvad han gør, gør ogsaa de andre helst.

STYLIDES

Hvor *er* den Mattathias? Lad Manden kalde!

ZAKARIAS

(vinker ad *Boas)*

Du, Boas, kender mig?

BOAS

(uvillig)

Jeg kender dig vel.

ZAKARIAS

Gaa ind til Mattathias, Ven, og meld
at Kongens Mand, Krigsøversten Stylides,
og jeg af Israels Raad venter ham her,
hvis intet ondt skal af uskyldige lides.

4

BOAS

Dit Budskab skal jeg bringe.

(gaar ind)

STYLIDES

Den Mand bar Sværd?

ZAKARIAS

Jeg saae det nok. Modin er anderledes
end Kirjat. Her boer gammeldags Bønder,
som fatter langsomt, og som hurtig vredes.
Dog gaar det vel, naar deres Ældste begynder.

STYLIDES

(stolt)

Jeg frygter ikke for et Anfald af Hyrder.

ZAKARIAS

Nu, de er vant til at bruge deres Vaaben;
de slaar med Staven, saa en Bjergulv styrter.
Og stundom har de et Jernsværd under Kaaben.
Lad helst mig tale et Ord med denne Mand!
Mig kender han som en af sine egne.
Med alt sit Stivsind har han en god Forstand,
og han bør vide, jeg kommer paa Raadets Vegne.

STYLIDES

Nu, som du vil. Jeg tror at du er klog.
Selv kan jeg være smidig, naar det kræves.
Men ikke for længe. Er din Kløgt forgæves,
maa Trætten stilles med et skarpere Sprog.

(Han trækker sig tilbage)

FJORTENDE OPTRIN

MATTATHIAS

(træder ud, fulgt af sine Sønner, *Boas*, alle sine Husfolk og mange af Byens Borgere, alle væbnede. Selv bærer Mattathias kun den jernskoede Stav)

Du kommer, Zakarias, med kongeligt Følge?

ZAKARIAS

Og du med alle Modins væbnede Mænd!

MATTATHIAS

For mine Grander har jeg intet at dølge.

ZAKARIAS

Jeg søger ikke din Søn, mindre din Svend,
men dig!

MATTATHIAS

(til de andre)

Tilside Venner, imens vi taler.

(de gaar tilside)

4*

JUDAS

(tøver)

Den Ræv fra Raadet er det farligt at tro!

ZAKARIAS

Her tier en Mand vel, mens en Kylling galer?

MATTATHIAS

(til *Judas*)

Hørte du ikke hvad jeg bød dig?

JUDAS

Jo.

(han træder tilside)

MATTATHIAS

Naa, Zakarias, tal saa, i Guds Navn!
Hvad godt nyt bringer du, til Israels Gavn?

ZAKARIAS

Vel intet godt.

MATTATHIAS

Jeg veed det.

ZAKARIAS

Men af tvende
forfærdelige Onder dog det mindre.

MATTATHIAS

Det haaber jeg.

ZAKARIAS

Raadet giver dig tilkende,
at det er lykkedes dets Kløgt at hindre
Jerusalems Undergang.

MATTATHIAS

Ej, det var stort.
Er Kongen standset foran Stadens Port?

ZAKARIAS

Nej, Kongen kom med overmægtige Hære.
Vi foretrak at slutte Fred med Ære.

MATTATHIAS

Fred med Ære ønsker vi fremfor Fejde.
Men bedre end fredelig Skam er Strid og Sorg.

ZAKARIAS

Han tilsvor Templet Skaansel og Folket Lejde.
Saa aabnede vi ham Staden og dens Borg.

MATTATHIAS

Han svor ved Bàl vel sagtens. Holdt han sin Ed?

ZAKARIAS

Dræbt er kun de, der selv gik frem med Trusel;
og ikke en Sten af Templet er brudt ned.

MATTATHIAS

Hvi nedslaar du for mig da dit Blik med Blusel?

ZAKARIAS

Urigtig tyder dær du en Broders Blikke.
Medynk bevæger mig. Jeg kender dit Sind.

MATTATHIAS

Kom strax med Skaalen, naar jeg dog skal drikke!
Ved uvis Venten afkøles Sorgen ikke.

ZAKARIAS

Nu, Sorg — *din* Sorg er dog et Hjernespind
for den der suged Visdom af Vest og Øst
og veed at alle Guder er lige gode.

MATTATHIAS

Din, ikke min, er den Visdom og den Trøst.
Men da jeg ser dig nu saa ilde tilmode,
trods al din Visdom, ved at tilstaa alt,
saa skal jeg spare dig for Resten,
som Altret dær paa Torvet har fortalt
om dig, om Raadet og om Ypperstepræsten.

Ikke en Sten af Templet er brudt ned;
kun det usynlige er styrtet sammen:
Israels Ære, Templets Herlighed —
og I har valgt at slutte Fred med Skammen.
I Jerusalems Gader ofrer I til Guder
af Sten og Malm. I ofrer Fædrenes Pagt.
Det er det mindre Onde, som du bebuder.
Nu? Er det ikke sandt, hvad jeg har sagt?

ZAKARIAS

Hør mig, Mattathias, du veed, jeg ærer
din Alder som dig selv og din ædle Æt.
Og naar du holder ved den gamle Lære,
saa gør du det, fordi du finder det ret.
Dog er der andre Verdner til end vor.
Og vi, som ikke voxede fast herhjemme,
vi som har set os om derudenfor,
set Susas Templer og Tebens Pyramider,
læst Hieroglyfer, gransket Kileskrift,
vi ser dog Sandheden fra lidt flere Sider.
Vi skuer klart igennem skiftende Tider
de samme Kræfter i den samme Drift:

Den uvidende Mængde, Folkets brede Lag
kræver en Guddom, der kan ofres til,

og helst en synlig, en haandgribelig Støtte.
Det styrker altid den der føler sig svag;
og tolker Præsterne klogt, hvad Guden vil,
kan det til Tider gøre virkelig Nytte.

Men *vi*, hvis Tanker *bag* om Tegnene trængte,
vi, som *ikke* er den uvidende Mængde,
vi noget vidende, vi søgende faa,
vi lader roligt Guderne bytte Navne.
Bàl, Jahve, Marduk, Zevs kan komme og gaa,
blot Folket har en Gud, som det kan favne.
Vi skelner imellem Kernen og dens Avne;
vort Maal er det at granske, at forstaa.
Paa Jahves Alter, eller Bàls — den Flamme,
som æder Blodet, siger dog det samme.
Tegnet er eet; og Navnet ligegyldigt,
naar vi kun tænker fint og føler fyldigt.

MATTATHIAS

Du følte fyldigt fordum naar vi drøfted
et genrejst Kongedømme for Israel.
Din Læbe skjalv, du holdt din Højre løftet;
det var uforeneligt med Folkets Vel.
Utaaleligt, dette kronede Tyranni!
Nej, Raadet, sa du, voxet op af Slægten,

de mange Røster gjorde hver enkelt fri,
det gjaldt om Ligheden og om Ligevægten. —
Og nu? Hvad er det nu for en Sandhedskerne,
du fornemt holder dit arme Folk tilfals?
En fremmed Hersker, en Tyran fra det fjerne,
hylder du, for at redde din runkne Hals!

FEMTENDE OPTRIN

STYLIDES

(frem)

Tilgiv, om jeg forstyrrer to Filosofer!
En anden Gang kan I ta fat, hvor I slap.
Men Bàl, mine Herrer, venter paa sit Offer,
og Kongen paa sin Skat. Min Tid er knap.

(*Judas, Boas* og de andre slutter en Halvkres om *Mattathias*. Krigerne om *Stylides*)

MATTATHIAS

Hvor knap din Tid er tilmaalt, veed ej du!
Det veed den Herre kun, som holder Snoren
og Saxen i sin Haand.

STYLIDES

(med et Blik til Mændene)

Nu nu, nu nu!
Du er en Mand som træder fast paa Jorden. —

Vel, Mattathias, jeg er selv en Mand.
Maaske vi to da bedre kunde forliges.
Han snakker for langt, han dær, med sin Forstand.
En Handlings Ord kan vel i Korthed siges.

(Vinker. Krigerne træder tilbage)

MATTATHIAS

Den Herre, jeg nævnte før, Hans Ord er Daad.

STYLIDES

Da lover jeg ham Sæde i Kongens Raad.

MATTATHIAS

Stol paa, din Konge har sin Plads i Hans!

(Vinker. Hans Mænd træder tilbage.)

STYLIDES

Du kender ikke Syriens Magt og Glans.

(Til *Zakarias)*

Undskylde et Øjeblik, min Højærværdige!
Et Øjeblik. Vi bliver hurtig færdige.

ZAKARIAS

(misfornøjet tilbage)

STYLIDES

(til *Mattathias)*

Hørte du Kongens Budskab og hans Ordre?

MATTATHIAS

Han raabte højt paa Torvet, din Herold.

STYLIDES

Højt skal den raabe, som har stort at fordre.
Som Verden er, maa dens Vilje ta's med Vold.
— Men den som selv har lært at skille
med Skarpsyn mellem smaat og stort,
ham hvisker man et Ord kun, ganske stille —

(slaar ud med Haanden)

Her ligger Modin nu fra Port til Port.
En dyrker Jorden, en tømrer, en er Smed,
hver passer sit, og søger sit derved.
Dog det som gør at Modin er en Stad,
et fast og virksomt Hele,
ja, som en murfast Hær, hvis mange Dele
ikkun af Overmagt kan skilles ad,
— og saadan er det jo — Nu vel, det kommer
deraf, at medens Mængden saaer og tærsker,
smeder og tømrer, staar kun een som Dommer.
Enhed og Kraft udgaar fra En — en Hersker!

MATTATHIAS

Du taler, som jeg selv saa tit har talt.

STYLIDES

Dær ser du! Jeg har ikke skønnet galt.
Men det som gælder i den mindre Kres,
et Hus, en Stad, en Hær — det gælder Riget.
Kun naar det Hele som en Helhed sees,
kan alt i Orden og med Styrke stige:
Folket i Velstand over Land og By —
Hæren til Slagkraft — og de lærde Præster
til Visdoms Aand — Kongen til evigt Ry,
naar sent han, som en Gud selv, Guderne gæster.
Nuvel: En saadan Ordner og Styrkebringer
er Kong Antiochos, alt Syriens Drot,
det rige Ægyptens sejrrige Betvinger,
snart Persiens Kyrios. Hans Aag er godt.
Fra Nilens Kilder op til Pamirs Fjælde,
fra Hellespontos ud til Indiens Floder
een Gud, eet Tungemaal, een Lov skal gælde,
og Stamme hilse Stamme stolt som Broder.
Det Rige, Mattathias, er vel stort?
Fra Morgenrødens Mur til Mørkets Port! —
Gavmildt belønner Kong Antiochos
de Tjenere, hvis Troskab han har mærket.
Men det at være virksomt med i Værket,
et saadant Værk, er nok for Mænd som os! —

Nu, du forstaar mig dog? Vær du da den,
der offervillig aabner en Stortids Døre
for Modins, nej, for alle Israels Mænd!

(viser mod Altret)

MATTATHIAS

Maaske du siger dær, hvad jeg bør gøre. —
Men dette Sprog, som alle Folk skal tale
fra Hellespontos ud til Indiens Dale,
det er vel Syrisk?

STYLIDES

Ja, naturligvis!

MATTATHIAS

Og denne Lov, som ene nu skal gælde
fra Nilens Kilder op til Pamirs Fjælde,
det er vel Syriens Lov?

STYLIDES

Det er det. Pris
du Israels Held! Den Lov betyder Styrke.

MATTATHIAS

Og denne Gud, som alle Folk alene
med fælles Offergaver nu skal dyrke,
er Syriens Bàl?

STYLIDES

Hvem andre skulde jeg mene?

MATTATHIAS

Men vi, som *har* et Sprog, en Lov, en Gud,
i tusendaarig Arv fra vore Fædre?

STYLIDES

Vel, I maa bytte nu, paa Kongens Bud,
og takke til. Den ny vil gavne Jer bedre.
Lad Israels Afmagt se til Syriens Magt,
og kende, hvilken Gud der blev den lille!

MATTATHIAS

Og hvis vi holder *dog* vore Fædres Pagt?

STYLIDES

(utaalmodigt)

Vogt dig, at ej du angrer det forsilde!
Israels fattige Stortid er forbi.
Hvad Brug har dette Land for dine Kræfter?
At skære en Vinstok, muge en Faaresti,
er det for Styrken et Maal at stræbe efter?
Nej, kun en Stormagt byder et Folk de Veje
hvor Døden er stolt, og Livet værd at eje!

MATTATHIAS

Men hvis ad andre Veje Israel finder
sin Storhed? en, som Syrien ej kan se?

STYLIDES

Hvis Israel trodser Verdens Overvinder,
skal Israel knuses!

MATTATHIAS

Du har selv maaske
dræbt Israels Børn og myrdet Israels Kvinder?

STYLIDES

(vred)

Hver den, som trodsede Kongens Vilje, faldt.
Mit Løsen hedder: Syrien fremfor alt! —
Kongen er stor, Mattathias. Frygt hans Had!
Men bring nu Bàl dit Offer, saa bliver du glad.

(Han vinker; Baalet tændes)

MATTATHIAS

(stærkt)

Om alle Folk, saa langt som Tordenen dønner,
fejgt ofrede til din Afguds usle Magt —
jeg, o Stylides, jeg og mine Sønner
vil holde fast ved vore Fædres Pagt.
Dø skal vi, dø skal Kong Antiochos —
men bryde Lovens Bud være langt fra os.

STYLIDES

Jeg skønner, at al min Godhed var kun spildt. —
Vagt, grib den Mand!

(*Judas*, *Boas* og de andre drager deres Sværd. *Mattathias* staar roligt. Vagten nærmer sig tøvende)

MANASSE

(hurtigt)

Den Tosse taler vildt!
Modin vil følge den forstandiges Ord.
Se, Herre, jeg vil aabne vor Frelses Vej.
Hør mig, mine Brødre: Kongen er stor!

(Han knæler for Altret)

Og Bàl er Gud. Ham tjener Israel.

MATTATHIAS

Nej!

(Han styrter frem, dræber *Manasse* med et Slag af sin Stav og vælter Altret med et Spark.)

STYLIDES

(springer imod ham med draget Sværd, men falder for Staven. Raab, Kvindeskrig. Kamp.)

Tæppet

ANDEN HANDLING

Ypperstepræstens Arbejdssal i Jerusalems Borg. Døre i Baggrunden tilvenstre og i Forgrunden tilhøjre. I Baggrunden et højt Vindu mod Øst. Udsigt over Dalen til Templet, der farves af Solnedgangen.

FØRSTE OPTRIN

RAHEL

(staar ved Vinduet med sin Strengeleg, klimprer lidt, synger)

Til Dig opløfter jeg mine Øjne, Herre!
Os tynger de hovmodige Folks Foragt.
Hjælp du, at ej vi selv maa gøre det værre!
Lær Folket at lide,
lær Dit Folk at stride,
styrk os i Troskab, væk din sovende Vagt!

Min Sjæl hensvinder, ja, den døer af Smerte.
De fremmede bygger Taarne, hvor Israel boer.
Oprejs, o Herre, Dit Tempel i mit Hjerte!
Lær Folket at lide,
lær dit Folk at stride,
laan os din Styrke, frels os efter Dit Ord!

(Pavse)

ANDET OPTRIN

JASON

(hurtigt ind fra venstre)

Men Rahel! Barn! Hvad er det dog du synger?

RAHEL

(forundret)

Jeg sang kun en af de gamle Salmer, Far.
Maatte jeg ikke det?

JASON

(hen til hende)

Fra Blider og Slynger
med gloende Sten kunde du faa dit Svar! —
Husk, hvemsomhelst kan høre dig dernede.
Og i det aabne Vindu! Tænk dig dog om!
Portvagten stod og lyttede allerede. —
Hvad vilde du sige, hvis nu Kongen kom?

RAHEL

(frygtsomt)

Hvad vilde *du* svare, dersom nogen spurgte:
Er Davids Salmer forbudne i Davids Stad?

JASON

Barn! Syrien raader for Jerusalems Porte.
Og det er farligt at vække de Stores Had.

RAHEL

(med sænket Hoved)

Aa, jeg er saa bedrøvet over den Fred!
Jeg synes ingenting du har frelst derved.

JASON

Ellers var Jerusalem gaaet tilgrunde.
De havde stormet Staden og plyndret Templet,
bortledt Kilderne, nedhugget Haver og Lunde.

RAHEL

Og nu?

JASON

Nu er de her som Venner og Gæster.
Templet er fredet. Borgerne færdes trygt.
Og Kongen plejer Raad med Israels Præster.

RAHEL

(ser op)

Ja, netop dette fylder mit Sind med Frygt.
Borgen staar; men Fjender vogter dens Hvælv.
Templet staar; dog tør vor Gud ikke nævnes.
Jeg synes, vi er indvendigt plyndrede selv.
Hvad kan det hjælpe saa, at det ydre levnes?

JASON

Tal ikke — Barn — om Ting du ikke forstaar!

Jeg og Raadet har med Overlæg handlet.
Alt bliver som det var, naar de Fremmede gaar.

RAHEL

(stille)

Selv om de gaar, er alt usynligt forvandlet.

JASON

Nu skal du tie! Ellers gør du mig vred. —
Du aner ikke, var de komne som Fjender,
hvad Skæbne der saa vented Israels Kvinder!
Netop dig har jeg tænkt paa, mer end du veed.
Som Trælkvinde havde de til Syrien slæbt dig!

RAHEL

Jeg vilde ha dræbt mig selv! *du* kunde ha dræbt mig!

JASON

(omfavner hende)

Det kunde jeg ikke, du er mig altfor kær.
Jeg har kun dig. Ingen Skade maa ske dig.

(skyder hende fra sig hen imod Døren)

Men gaa nu op paa dit Kammer, og hold dig dær.
Stæng Døren, Rahel! Skynd dig, at ingen skal se dig!

RAHEL

(ud tilvenstre)

TREDJE OPTRIN

(Det mørkner. *Jason* slaar paa et Bækken. *En Tjener* viser sig)

JASON

(peger paa Lampen over Pulten)

Tænd Lampen dær!

TJENEREN

(slaar Ild og tænder Lampen)

Raadsherrerne er derude.

JASON

Godt, før dem ind! — Stop lidt! Har Kongen spist?

TJENEREN

Ja, Herre.

JASON

Hvem er hos ham?

TJENEREN

De tre Strateger.

JASON

(vinker)

TJENEREN

(gaar)

FJERDE OPTRIN

JASON

(ved Pulten. Blader i Papirer. Gør Optegnelser.)

FEMTE OPTRIN

ISAK og MOSES

(ind fra venstre)

MOSES

Du lod os kalde?

JASON

(opfordrer dem med en Haandbevægelse til at tage Plads; griber et Ark fra Pulten)

Kongen har forlangt
til Hærens Sold femhundrede Talenter.

MOSES

(gnavent)

Dem fik han jo iforgaars!

JASON

Det var til Flaaden. —
Fremdeles tusende Sække Mel, leveret
med Hælvten her og Hælvten i Askalon.

MOSES

Saa maa vi sulte ihjel!

JASON

(fortsætter)

Femtusende Faar.
Totusende Stykker Kvæg. Et tusende Huder
med simpel Vin; trehundrede Huder udsøgt.

Alt at levere, dels i Jerusalem,
dels i hans Lejr ved Bethulia.

(Lægger Arket hen)

MOSES

(forbitret)

Han plyndrer os!

ISAK

Antiochos har Magten.
Hvad kan vi gøre? Vi maa rykke ud
med alt hvad han forlanger.

JASON

Disse Penge
tar jeg af Tempelskatten.

ISAK

(beklagende)

Det er nødvendigt.

MOSES

Hvor meget af Skatten er der saa tilbage?

JASON

En ringe Rest kun.

MOSES

Tror du, han skaaner den?

JASON

Jeg haaber det. — Du, Isak, skaffer Melet og Vinen.

ISAK

Jeg skal gøre hvad jeg kan.

JASON

Kvæget og Faarene bliver *din* Sag, Moses.

MOSES

Da maa jeg plyndre Landet ud til Hesbon og Bethel værre end Moabiterne plyndrer.

ISAK

Det hjælper ikke.

JASON

(med Vægt)

Det er Fredens Pris; den maa betales.

ISAK

Ja, naturligvis.

SJETTE OPTRIN

RAHEL

(kommer flygtende ind fra venstre og kaster sig om Faderens Hals)

Far! Hjælp mig, Far!

JASON

Hvem gør mit Barn Fortræd?

MOSES

En Djævel maa den være, som har skræmmet
det gode Barn. Det siger Moses med.

RAHEL

Han stod paa Trappen, Far. Det var en fremmed!

JASON

Var Tjeneren der ikke?

MOSES

Var Faklen tændt?

RAHEL

Jeg kom alene paa den øverste Trappe.
Saa greb han mig —

(hulker)

MOSES

Den Skurk!

JASON

Ja, vent kun! Vent!
Ham skal vi nok faa fat. — Var Faklen tændt?

RAHEL

Ja. Han bar Spyd og purpursømmet Kappe.

MOSES

(ængstelig)

Saa var den Hund af Kongens Livvagt?

JASON

Ja! —

Jeg tænker han skal faa sin Straf endda.
Bliv her, mit Barn! Jeg kommer strax tilbage.

RAHEL

(bange)

Hvor gaar du hen?

JASON

(fast)

Til Kongen for at klage!

SYVENDE OPTRIN

ANTIOCHOS

(møder *Jason* i Døren tilhøjre. *Jason* træder tilside med en dyb Hilsen)

ANTIOCHOS

(hurtig ind, fulgt af *Nikanor* og *Gorgias*. Vagten hugger Lanserne i Gulvet udenfor.)

Tilgiv, at her jeg træder umeldt ind!

JASON

Er ikke Kongen her i sit eget Rige?

ANTIOCHOS

Jeg hørte Skrig? Jeg hørte en Kvinde skrige!

JASON

Det var min Datter dær.

ANTIOCHOS

(ser paa *Rahel)*

Er det din Datter?
Skreg hun saa vildt? Man tror det knapt.

(Rahel viger for hans Blik)

Let som en Fugl! — Hun synes mere skabt,
let som en Fugl, til Turtelduelatter!

JASON

Hun blev forfulgt nu, paa den aabne Trappe.

ANTIOCHOS

Forfulgt?

JASON

Spyd bar han; purpurbræmmet Kappe.

ANTIOCHOS

En af min Livvagt! — skønt det lyder utroligt,
vil jeg dog tro dig, Jason, paa dit Ord,
og paa din Datters.

(Hen til *Rahel*, der viger)

Du skal færdes roligt,
yndige Pige, hvor din Konge boer.

(vender sig)

Nikanor! Find den Mand og faa ham hængt!
Du staar til Regnskab med dit eget Halsben,
hvis den Slags atter sker.

NIKANOR

(bøjer sig og gaar)

JASON

Du straffer strengt,
og strengt retfærdigt, Drot. Jeg takker dig.

ANTIOCHOS

Nej, det er Kongen, som maa takke dig!
Du fik en Fare fra mit Aasyn fjernet:
Slet er af slette Mænd Kongsmagten værnet.

(Han betragter atter *Rahel*, der under hans Blik viger helt tilbage mod Muren)

Din unge Datter længes efter Ro.

JASON

(til *Rahel*)

Gaa til dit Kammer!

ANTIOCHOS

(til *Gorgias*)

Følg med Blus og Lygter!

RAHEL

(vil gaa)

JASON

Hilser du ikke Kongen, Rahel?

RAHEL

(bøjer sig med korslagte Arme for Kongen og flygter ud tilvenstre)

GORGIAS

(hurtig efter)

OTTENDE OPTRIN

ANTIOCHOS

(ler)

Jo!

Hun hilser som en Fugl, idet den flygter.

(Med et Blik paa Raadsherrerne, mistænksomt)

Raadet forhandlede? Hemmelige Sager?

JASON

Nej, Kongens Tjeneste. Vi varetager
den Udskrivning af Proviant og Penge,
som du forlanger.

ANTIOCHOS

En rosværdig Flid.

(Til *Isak* og *Moses*)

Skynd Jer, I Herrer! Skynd jer!

ISAK og MOSES

(bøjer sig og vil gaa)

ANTIOCHOS

Nej, giv Tid!

(skæmtende)

Hvad mener I? Var mine Krav for strenge?

MOSES

Let er det ikke.

ISAK.

Det er ikke let.

ANTIOCHOS

Des mer gør I jer Umag. Det var ret! —

(naadigt)

Jeg haaber dog, vi mødes endnu iaften
og sammen fejrer en liden hellenisk Fest.
Naar Hjerterne gennemvarmes af Druesaften,
forstaar man store Nødvendigheder bedst.

(Han nikker til Afsked. *Raadsherrerne* ud tilvenstre)

NIENDE OPTRIN

(Pavse)

JASON

Kongen befaler?

ANTIOCHOS

Befaler og befaler — —

(hjerteligt)

Se paa mig som en Søn af Israels Hus,
der til sin Fader i Fortrolighed taler!

JASON

(afværgende)

Mod Syrien er Israel kun et Fnug.

ANTIOCHOS

Et Fnug? Et Frøfnug! Lad kun Kimen møde
til rette Tid varm Sol og kølig Dug —
skjult i det Fnug laa hele Markens Grøde!

(Hen til Vinduet)

Det maa jeg tilstaa, Jason. Her boer du smukt.
Jeg føler mig her helt forunderligt hjemme.

(Pavse)

Det Tempel altsaa bygged Serubabel
under Dareios?

JASON

Ja.

ANTIOCHOS

Af Persien?

JASON

Ja.

6

ANTIOCHOS

Men Salomos, hvis Pragt var Verden en Fabel,
det brændte Nebukadnesar?

JASON

Ja.

ANTIOCHOS

Af Babylon?

JASON

Ja.

(Pavse)

ANTIOCHOS

Derfra hvor *jeg* boer, kan man ikke se
Jerusalems Tempel.

JASON

Nej.

ANTIOCHOS

Du tænkte maaske,
at Synet var for farligt? Det kunde friste!

JASON

(tier)

ANTIOCHOS

(langsomt)

De Mure staar, som kunde de aldrig briste . . .

JASON

(urolig)

Ønsker du Bolig her, saa sig et Ord!

ANTIOCHOS

(slaar om)

Tak, Jason! Tak! Jeg er tilfreds hvor jeg boer.
Men hvis du vilde *laane* mig denne Sal
til Festen iaften —?

JASON

(bøjer sig)

Gerne!

ANTIOCHOS

(ser sig om)

Det var herligt! —
Rummet er skønt. Og Luften her er sval.
Plads er her nok af, til en mindre Kres —
Og her kan det forbudne Tempel dog sees!

JASON

(tier)

ANTIOCHOS

(nærmere)

Forunderligt, i Sandhed! En stænget Dør.
Stængt for Kongens Scepter og Kongens Krone?

6*

JASON

Folket, o Konge.

ANTIOCHOS

Ja, du har sagt det før.
Oprør! — Nu, de lod sig vel forsone?

JASON

Meget finder dette Folk sig i.
Men dette blev dog farligt.

ANTIOCHOS

Blev det farligt?
Hvad? Lidt Spektakel?

JASON

Det blev sent forbi!

ANTIOCHOS

Mig er et saadant Stivsind uforklarligt.

JASON

Templet er Tegn paa Israels Ære og Held.

ANTIOCHOS

Jeg har hørt Tale om et profetisk Væld
i dette Tempels underjordiske Huler —

hvis Røster skulde varsle Fremtidens Kaar.
Er *det* den Skat mon, du saa haardnakket skjuler?
Du ene maa vide, hvad Oraklet spaar?

JASON

Jeg sværger dig, at jeg som aarle og silde
færdes i Templet, jeg, som kender hvert Rum:
Jeg fandt aldrig nogen profetisk Kilde!
Boer der en Gud i Templet, er han stum. —
Men Folket klynger sig til den gamle Tro,
og det vil rejse sig, forbitret og skræmmet,
hvis Templet, hvor det mener dets Gud skal bo,
trods Lovens Forbud blev betraadt af en fremmed.

ANTIOCHOS

En fremmed! Ja, det er Skaden og det er Skammen:
Vi kendte hidtil hverandre altfor lidt —
skønt Bjerge og Dalstrøg binder Landene sammen,
og begge Folk i Virkeligheden er eet.

JASON

Ja, Israel stritter imod; det har den Nykke.
Men det er just hvad jeg bestræber mig for
at lære mine Landsmænd: at Syriens Lykke
for den forstandiges Blik er eet med vor.

ANTIOCHOS

(naadigt)

Jeg veed det, Jason. Jeg skal ikke forglemme,
hvad du har udrettet alt, med klar Forstand.
Her i Jerusalem føler mit Folk sig hjemme. —
Men jeg har Brug for *hele* Israels Land!

(Tæt hen)

Forstaar du, hvad Syrien og hvad Israel vinder?
Dette er Broen imellem Vest og Øst —
Fæstning ved Fæstning, du, langs Bjergenes Tinder,
og Havn ved Havn langs med den aabne Kyst:
Saa har vi den Axe, hvorom Verden svinger!

JASON

(grebet)

Du aabner et uendeligt Fremtidssyn!

ANTIOCHOS

Et nært, et nært! Vi slaar, til hver Hindring springer.
Alt ryster Jorden for mit rynkede Bryn. —
Men dette Rige, mod hvis Rejsning vi stævner,
har særskilt Brug for netop *dit* Folks Evner.
Slaas kan vi selv, og herske kan vi selv —
men til at regne, Jason, og til at handle
er intet Folk under Himlens Hvælv
saa skarpt som Israel. *I* skal mig forvandle
Ægyptens Dynd og Babyloniens Ler

og Syriens Sand og Lilleasiens Fjælde
til Guld! Af meget skal I frembringe mer. —
Købmænd og Gartnere for et Verdensvælde!
Ser du den Fremtid, Jason?

JASON

(eftertænksom)

Ja; jeg ser.

ANTIOCHOS

(med Eftertryk)

Der kan vel gaa en halv Snes Ypperstepræster
paa dette Verdensriges *Storskatmester!*

JASON

Lover du mig —?

ANTIOCHOS

Hvis Kvisten kender sit Træ,
skal Stammen, Jason, lære sin Gren at gro.

JASON

Vi glæder os til at voxe i Rigets Læ.

ANTIOCHOS

Ja, vi har *meget* at arbejde paa, vi to.

(sætter sig; fortrollgt)

Men, Jason — —

JASON

Kongen befaler?

ANTIOCHOS

Kongen *ønsker*
at knytte Folkene sammen med faste Baand. —
— Jeg saae din Datter. Hvad hedder hun?

JASON

(farer sammen)

Rahel, Herre.

ANTIOCHOS

(med udstrakt Haand)

Giv mig hende!

JASON

(tier)

ANTIOCHOS

(med et Sideblik)

Knytter du din Haand?! —

JASON

(tager sig sammen)

Dit Tilbud overrasker mig.

ANTIOCHOS

(rejser sig og gaar atter tæt hen til *Jason*)

Græske Slavinder
skal blanke hendes Negle med Muldvarpskind —

Violer skal hun spise, syltet i Honning —
Hun faar sit eget Palads! — Jeg vil tit gaa derind —
Og føder hun mig en Søn, løfter jeg hende
til Rang over alle de andre, næst min Dronning!

JASON

(undvigende)

Hun er et Barn endnu, ingen voxen Kvinde.

ANTIOCHOS

(sætter sig)

Desbedre, Jason, desbedre!

JASON

(træder oprørt tilbage)

ANTIOCHOS

(værdigt)

Du raader *du*
med dobbelt Fadermyndighed for den Spæde.

JASON

(tier)

ANTIOCHOS

(rejser sig, vred)

Du takker mig ikke? Du betænker dig! — Nu!

JASON

Hun er min eneste, Konge — min Alders Glæde.

ANTIOCHOS

Godt, saa betænk dig til ikvæld paa Svaret!
Du finder nok det Svar, som du staar dig ved.
Min Naade, ikke min Vrede, har du erfaret
hidtil, Jason; hidtil!

(Han gaar hastigt ud tilhøjre. Man hører Vagtens Lanser slaa mod Stengulvet)

JASON

(Alene. Ser efter Kongen, synker sammen)

Dyr er den Fred!

Tæppet.

TREDIE HANDLING

Samme Sal, senere paa Aftenen. Stolene er flyttet hen til Siden. Fakler i Holdere langs Væggene. Midt paa Gulvet et lavt Bord med guldfrynset Dug. Frugtskaaler af Guld, Sølv og Glas, fyldt med Druer, Ferskener osv. Langs højre Væg Anretterbord med Vinkummer og Bægere. Ved Bordene purpurhyndede Løjbænke.

FØRSTE OPTRIN

PATROKLES

(ind, hugger Staven i Gulvet)

Kongen! Kongen! Kongen! — Kongen er stor!

ANTIOCHOS

(ind, fulgt af Prins *Ptolemæos*, *Jason*, Strategerne *Gorgias*, *Nikanor* og *Filarkes*, Fyrst *Goliath* af Askalon, Filosofen *Berosos*, Raadsherrerue *Isak* og *Moses*

Derefter Tjenere, en til hver Gæst; Tjenerne stiller sig op langs Væggene)

PATROKLES

(knælende)

Herre, din Træl har dækket dette Bord.
Lad mig dø, hvis Retterne ikke behage dig!
Dræb din Træl, hvis Vinen ikke smager dig!

ANTIOCHOS

Godt. Det er nok. Vi er tørstige og trætte.
Rejs dig! Vi stryger den strenge Etikette.

(Han fører *Jason* afsides)

Naa, Jason, har du betænkt dig paa dit Svar?

JASON

(undvigende)

Konge, nødig vilde din Tjener krænke dig . . .

ANTIOCHOS

Endnu til Midnat, Ven, kan du — betænke dig!

(Han vender *Jason* Ryggen, vinker ad *Nikanor* og giver ham sagte en Ordre)

NIKANOR

(ser op, bøjer sig og gaar)

ANDET OPTRIN

ISAK

(afsides til *Moses*)

Nu altsaa, Moses, nævn os ikke som Jøder!

MOSES

(gnavent)

Det er vi dog!

ISAK

Jamen mind ikke om det. Det støder.

TREDJE OPTRIN

ANTIOCHOS

(lægger sig tilbords)

Tag Plads, I Herrer! Til en beskeden Fest.
Paa Feltfod. Hver bør lade som han var hjemme.

(Til *Jason)*

Du *er* det jo, min kære Ypperstepræst.

(Han vinker *Jason* ned paa Løjbænken tilvenstre)

Du, Ptolemæus, ved min højre Side.

PTOLEMÆOS

(adlyder)

ANTIOCHOS

Ikke saa pragtfuldt som paa din Farbrors Slot.
Men hvad? Jerusalem! Noget maa man lide.

(Venligt til *Jason)*

Tilgiv, ærværdige Jason! Her er godt. —
Du hviler ubekvemt?

(Han vinker)

PATROKLES

Et extra Hynde
til den højærværdige Hr. Ypperstepræst!

(En Tjener bringer Hyndet)

NIKANOR

(ind, bøjer sig betydningsfuldt for Kongen)

ANTIOCHOS

(oprømt)

Naa, gode Venner, vi vil strax begynde.
Skænk i, Patrokles!

(skænker i, kredenser Bægeret og rækker Kongen det. Tjenerne skænker for hver sin Gæst)

ANTIOCHOS

(drikker)

Ved Zeus-Bàl, det svaler!

(til *Ptolemæos)*

Du kender den?

PTOLEMÆOS

(nipper)

Nej, Herre.

ANTIOCHOS

Fra Ægypten —
men krydret i mine syriske Pokaler
med eet Stænk Olie blot af Eukalypten.
Mishager dette Stænk dig?

PTOLEMÆOS

(nipper atter)

Tværtimod.
Det laaner denne Vin en særskilt Aroma.

ANTIOCHOS

Tungsindig, hvad? — Naa ja da, Vinen er god.
Iaften skal uskyldig kun Skæmten raade.

(med høj Røst til *Jason)*

Vi glæder os alle over, at Israel
saa klogt erkendte sit eget sande Vel.

JASON

(med en Bøjning)

Israel takker dig, Konge, for din Naade.

ANTIOCHOS

Du hviler stadig ikke rigtig bekvemt?

JASON

Tak, Herre, jeg hviler, skønt kun lidet øvet.

ANTIOCHOS

I plejer at sidde. Rigtig. Det havde jeg glemt.
Patrokles: Stole til de Herrer af Raadet!

PATROKLES

(vinker til Tjenerne, der straks bringer Stole til de jødiske Herrer)

JASON

Nej, Herre Konge — Tak — Det sømmer sig ikke.

ANTIOCHOS

Alligevel føler din Albu sig benaadet.

7

Sid I kun op. Vi foretrækker at ligge.
Saadan just bliver dette Symposion
et sandt Symbol paa det som vi stræber efter:
Een Sal, eet Bord, eet Rige under min Haand
— men ingen Tvang lagt paa de virkende Kræfter.

FJERDE OPTRIN

FILARKES

(sagte til *Gorgias*, med et Blik paa *Isak*)

Se til den Jødetamp, hvor han er flittig.

GORGIAS

Han er vel næppe vant til saa god en Vin.

FILARKES

Han drukner sin Angst.

GORGIAS

Ja, Kongen er meget vittig.

ISAK

(til *Moses*)

Hvad tror du, Gorgias hvisker med Filarkes?

MOSES

(sagte)

Hvem veed?

ISAK

Vi har kun at gøre gode Miner.

MOSES

Og takke til, naar ikke vi aabent sparkes!

FEMTE OPTRIN

ANTIOCHOS

Tal højt, I Herrer, saa vi alle kan høre,
hvad kloge Tanker I har at føre frem.
Symposiet er sat. Og vi er lutter Øre.

GORGIAS

Jeg spurgte Filarkes, om hans Elefanter
ogsaa var brugelige til Jagt paa Tiger.

ISAK

Og Moses spurgte mig, om Alexander
eller Antiochos var den største Kriger.

ANTIOCHOS

Hvad Svar fik Moses?

ISAK

Nu, jeg svarede ham,
at Alexander erobrede Verden først.

7*

Og det at *gentage* en saa uhørt Stordaad,
er tvefold Daad.

ANTIOCHOS

Saa er Antiochos størst? —
Endnu dog næppe. Men din Tanke er klar.
Der var filosofisk Mening i dit Svar.

(Til *Jason)*

I Jøder, Jason, boede ikke forgæves
ved Alfarvej mellem Babel og Ægypten.
I fik den Vekseldrift, som altid kræves,
hvor Tanken ret skal gro i Højden og Dybden.
Medfødt Snille har I, og høj Kultur.
Men een Ting undrer mig.

JASON

(ser spørgende op)

ANTIOCHOS

Jo: Sankerib, Neko
og Nebukadnesar brød Jerusalems Mur;
Helte og Hunde, Vismænd og Barbarer
har bortført eller slagtet Folket i Skarer . . .
Det undrer mig, at Israel dog bestaar
den Dag idag, mens mangen stærkere Stamme
styrtede længst for mindre Storm og Flamme

og nævnes kun som et Navn fra glemte Aar.
Forklar mig Grunden, lærde Ypperstepræst,
som du af alle Mænd maa vide bedst!

JASON

Jeg ber dig, Herre, fritage mig for Svaret.

ANTIOCHOS

Altsaa veed du et Svar! Tal frit! Hvad melder
de gamle Skrifter? Hvad har du selv erfaret?

JASON

(modstræbende)

De gamle Skrifter hævder, at Israels Gud,
hvis Præst jeg er . . .

ANTIOCHOS

Hvis Præst du *var*. Pas paa!

JASON

. . . . har lovet Folket, at naar det holdt hans Bud,
skulde det aldrig i Evighed forgaa.

ANTIOCHOS

Se se! Men sig mig, Jason, hvordan forliges
nu Israels Gud med Syriens Gud, Zeus-Bål?

JASON

(smilende)

Næppe ret godt.

ANTIOCHOS

(alvorligt)

Men naar nu du og de Herrer
af Raadet kryber frem og ofrer til Bàl —
holder eller bryder I saa de Bud,
der siges Eder givne af Israels Gud?

JASON

(rejser sig urolig)

Du spotter, Herre Konge. Men hvorfor spotter
du dine Venner og Tjenere saalunde?

ANTIOCHOS

(smilende)

Symposiet kræver, at de kyndige blotter
med skarpe Spørgsmaal Tingenes indre Grunde.
Sæt dig! Og sig mig — nu maa du ikke vredes —
Hvad venter du, hvad venter de andre at vinde
for Israels Folk, idet I handler saaledes?

JASON

Vi *veed*, hvad Israel *har* vundet derved,
det, som du forud tilsvor os, o Konge:
Dit Venskabs Naade, Del i Syriens Fred!

ANTIOCHOS

Altsaa, Jason — Vi maa videre drøfte
en saa forviklet og saa fængslende Sag —
I stoler mer paa Syriens Konges Løfte
end paa det Løfte, Israels Gud staar bag?
Eller, mon I for at redde Godset og Livet
for Eder selv og de andre, der lever nu,
har ofret det, som Eders Folk var givet
til evig Frelse? — Ja, hvad mener vel du?
Du tier? — I andre! Den, som kunde forraade
af usel Frygt sine Fædres gamle Gud
og undergrave sit Folk for en fremmed Naade:
Hvad mener I, en saadan Tjener er værd?
Hvilken Troskabsed vil *han* ikke bryde
af Lyst til Guld eller Angst for dragne Sværd?

NIKANOR

(springer op)

Sig kun et Ord, o Konge, og jeg dræber
med egen Haand den gamle Halvgilding dær,
før næste Løgn har lusket sig fra hans Læber!

MOSES

(rejser sig)

Du vover at haane Israels Ypperstepræst?

GORGIAS

(op)

Vinen er god. Blod er dog altid bedst.

JASON

(har rejst sig)

Hædrer det Kongen, at de graa Haar haanes
i Kongens Hal? — Vi døer den Time du vil.

ANTIOCHOS

(uden at røre sig)

Jeg skaanede Jer. I skal fremdeles skaanes. —
Skam dig, Nikanor! — Gorgias, fald til Hvile!

(De adlyder)

Isak, drik ud! — Spis, Moses, Druerne kvæger.

(De sætter sig)

Ved et Sympsion skal man fint kunne smile
til bittert Bundfald i et duftende Bæger.
Alt kan man tale om, hvor alt er Skæmt.

(Sagte til *Jason*)

Skæmt var mit Ønske for; en Skæmt, skønt dristig,
var din Betænkelighed. Lad det være glemt.

(Højt)

Se til Fyrst Goliath af Askalon!
Han taler ikke meget, men han kan drikke.
Og hvilken Gratie lærte mon ham at ligge?

(Latter)

GOLIATH

(vil svare)

ANTIOCHOS

Nej, Goliath, røb det nødig! Drik nu smukt.
Vi holder i Dag paa Ærbarhed og Tugt.
Og ikke Vid alene, men Visdom følger
vor Lystsejlads over Druens dybe Bølger.
Min Faders Ven, min uskyldige Ungdoms Lærer,
det store Babylons lærde Historiograf,
hvis Visdomskunst hver kyndig Gransker højt
ærer —
Berosos! fuldbefaren paa Tankens Dybder,
forklar du os Begrebet: Den syriske Aand!
Den sammenbinder Syrer, Græker, Ægypter,
Chaldæer og Jøde med usynlige Baand;
den binder os alle; til Verdens Grænse naaer den:
Men hvilket er dens Væsen? Hvori bestaar den?

BEROSOS

(rejser sig, hvid og krumbøjet)

Dær, Konge, gav du mig et vanskeligt Hverv —
som jeg maaske dog er nærmest til at øve,
naar du befaler mig at være saa djærv.
Thi avlet er jeg under den himmelske Tyr
og født under Stenbukkens Tegn i det gamle Babel,

hvor Visdoms Morgenstjerne for evigt gryer.
Og hvor Kong Khufus vældige Pyramide
synligt-usynligt viser mod Verdens Midtpunkt,
lærte jeg Tallenes Tegn, som faa tør vide.
Endvidere har jeg gransket og kender grant
— hvad Alexander virked i herlig Handling —
det Tankespind som Aristoteles spandt.
Men hvad jeg selv har skrevet af dybe Skrifter,
det har jeg skrevet under Syriens Skjold,
i kronet Ly af Selevkiders Bedrifter.

(standser)

NIKANOR

(gaber og hvisker til *Filarkes*)

Han bliver aldrig færdig, det gamle Fæ.

FILARKES

(sagte)

Hys! Han er mægtig, han har Kongens Øre.

NIKANOR

(højt)

En Kriger hviler sødt under Visdoms Træ!

FILARKES

(ligesaa)

Hans Tale er som et Springvand, liflig at høre.

BEROSOS

Velan da, Konge! Det synes at Verdenskraften
ustadig bytter Bolig fra Folk til Folk;
hver Stormagt har sin Morgen, og faar sin Aften.
Men selve Kraften synes altid at gro,
og hvad det visnende Folk for evig mister,
øger ad lønlig Vej dog Arvingens Bo.
Det barske Ninive løftede Babels Arv
og fæstede Ørnevinger til Tyrens Skuldre.
Memfis gød Alvisdom i Styrkens Marv.
Og Susa føjede Kvindens Bryster til;
men Løvekloen kom fra Trakiens Bjerge:
Hvem tyder Sfinxen? Hvem ser Kræfternes Spil?

(standser)

ANTIOCHOS

(sagte til *Ptolemæos*)

Slig lærd Veltalenhed findes ikke saa let
i Eders Ægypten. Vel?

PTOLEMÆOS

Nej, Kongen har Ret.

BEROSOS

I alle disse Stater, der steg og faldt
fandt jeg en Fejl, som lønlig løsnede alt:

Hver enkelt elskede og forstod sit eget,
men saae paa de andres med Foragt og Had.
Herudi afveg Alexander vel meget,
men ej hans Folk; og Riget splittedes ad.
Dog, nu har du, Antiochos, og din Fader,
med Vælde samlet alle de andres Arv;
og Syriens Folk er ikke et Folk som hader.
Du straffer de genstridige, det er din Pligt.
Du lægger dem i Lænker — men saa befrier
dit Antiochias gæstfri Akademier
de lænkebundnes *Sjæl*, deres Vidskab og Digt,
fra Glemsels Fængsler og de smaa Kaars Tvang
til Himmelflugt paa det syriske Vingefang!
Selv saae jeg Syriens ypperste Vismænd dyrke
chaldæisk, hellenisk, persisk, ja israelitisk
Tænkning og Kunst med samme Orden og Styrke,
som trak snorlige Antiochias Gader
og præger Folket i dets Arbejdsfærd
og sejrriggør, o Konge, din herlige Hær!

(Bifald)

Men denne sjældne Enhed af uens Dyder,
den Kræfternes Guldring paa din Herskerhaand,
er Tegnet, som jeg tyder:
Syrisk Aand!

(Stormende Bifald)

ANTIOCHOS

(rejser sig halvt)

Jeg elsker dig, Berosos. Dit Ord har tolket
Forlang hvad du vil, min Ven, og det er dit.
den Aand som styrer Kongen og styrker Folket. —

BEROSOS

Løn mig, o Konge, med en Granskers Glæde;
I Ro at turde slutte sin Tankes Kæde!

ANTIOCHOS

Vær stille, Venner! — Berosos, tal du frit!

BEROSOS

(fortsætter)

Eet Ord endnu kun agtede jeg at sige:
Da Syriens Aand, grænseløs, favner alt,
kan Syrien ikke falde som Babel faldt.
Hvor skulde noget volde Syrien Meen?
Dets Stormagt vil, ja maa, evindeligt stige,
thi Syriens Aand og Verdens Aand er een!

(lægger sig)

ANTIOCHOS

(vender sig skiftevis til de forskellige)

Ægypten, Syrien, Hellas, Israel —

hver som har Øren at høre med, han høre!
Med Visdoms Ord slutter Symposiet vel.

(til *Patrokles*, idet han rejser sig)

Spil op, Cymbel og Pavke, lad Trommerne røre!

PATROKLES

(vinker mod Galleriet. Cymbel, Pavke og Tromme)

SJETTE OPTRIN

VAGTHØVEDSMANDEN

(melder)

Raadsherren Zakarias ønsker at stedes
for Kongens Aasyn.

ANTIOCHOS

(lader sig dale ned paa Løjbænken)

Godt, saa før ham ind! —
Synd, han skal tørste, mens vi andre glædes.

(*Vagthøvedsmanden* ud)

SYVENDE OPTRIN

ZAKARIAS

(halter ind, snavset, med sønderrevne Klæder, falder ned for Kongen. Uro)

Ve, Herre Konge, Ve!

ANTIOCHOS

(barsk)

Rejs dig, og tal!
Hyl ikke, Hund! Sig alt, men sig mig det kort!

ZAKARIAS

(rejser sig forfærdet)

Modin gør Oprør — de har styrtet Bàl —
dræbt alle dine Mænd — jeg flygtede bort —

(falder atter ned)

GORGIAS

Der ser du, Herre, dette var hvad jeg spaaede!

ANTIOCHOS

(vender sig til *Jason*)

Saaledes altsaa lønner dit Folk min Naade.

JASON

(vil tale)

ANTIOCHOS

Ti! Sæt dig! Jeg har nok af de falske Ord. —
Kom her, Nikanor! Gorgias her! — I andre,
et nyt Symposion venter ved Kongens Bord. —

(Han giver sagte sine Ordrer til *Nikanor* og *Gorgias*, de skynder sig bort)

ANTIOCHOS

(med et Spark til *Zakarias)*

Ligger du der endnu, din stakkels Tigger!

(til *Patrokles)*

Skaf ham en Stol!

(Det sker; til *Zakarias*).

Op med dig! Sæt dig ned!
Tag dig en Drue! Smag paa det vi drikker!

ZAKARIAS

(lystrer forskræmt. *Isak* og *Moses* hvisker til ham)

ANTIOCHOS

Hvem hvisker nu med den forpjuskede Hane?
Hvor *jeg* er fra, kalder man det, at hviske
ved Kongens Bord, en lidet høvisk Vane.

(til *Zakarias)*

Kykli, min Kok!

(til *Jason)*

Ti'vit, ærværdige Ugle!
Ved Bàl, min Fader, I skal svare mig!
I troede maaske, at her var noget at skjule?
Aa nej, Antiochos kan klare sig,
om end en israelitisk Faarelus
har bidt en trofast Tjener af hans Hus. —

Kun maa naturligvis det Kryb saa knækkes! —
Drik, Jason, drik! Er Bægret dig for simpelt?
Vent lidt! Snart skal du se, at der bedre dækkes.

(Tavshed)

Du tier, Ptolemæos? Ja, du er klog.
Jeg selv har i min Ungdom været Gidsel.
Rom satte mig Kongesøn i en Askekrog.
Jeg binder dig, min Prins, med et gyldent Bidsel.
Jeg hædrer dig som Fyrste og som Soldat;
i Syrien ser du en civiliseret Stat. —
Alligevel er du tavs. Ja, du er klog.
Men glem dog ikke, at man *kan* fortale sig
ogsaa i Tavsheds meget sigende Sprog!

PTOLEMÆOS

(bøjer sig dybt for Kongen)

ANTIOCHOS

Stadig den tavse Mester i at drille?
Nu, jeg vil nødig hævne mig med Spørgsmaal,
der maatte tvinge dig til at tie stille:
Jeg fritter ikke, hvordan smager de Bryster
man dier hos sin Faders Søster . . . . . .
Nej, Nej! Jeg veed, hvor mildt jeg mindes Rom.
Pinlige Ting taler vi ikke om.

(Vender sig til *Jason*)

Og derfor, Jason, spørger jeg heller ikke,
i hvilket Kammer din Datter inat skal ligge.
Men sig mig —

OTTENDE OPTRIN

VAGTHØVEDSMANDEN

(melder)

Et Ilbud, Konge, fra de Hære
du har mod Persien, kaster sig for din Fod.

ANTIOCHOS

Lad Budet komme.

VAGTHØVEDSMANDEN

(ud)

NIENDE OPTRIN

ILBUDET

(ind, falder ned for *Kongen)*

Sejr! Sejr og Ære!

ANTIOCHOS

Du melder Sejren? Vel. Saa skal du leve. —
Hvor havde Nabdunur mod Persien Held?

ILBUDET

Nabdunur melder Kongen ved sin Træl:
Han tog Ekbatana med tredvetusende

mod femtitusende, hvoraf Hælvten faldt.
Nu gaar han mod Persepolis, alt knusende.

(Bifaldsraab)

FILARKES

Saa ske det Syriens Fjender overalt!

ANTIOCHOS

(til Budet)

Du hedder?

ILBUDET

Kurnur.

ANTIOCHOS

Tag da, Kurnur, den!

(Han stryger en Guldring af sin Arm)

Gaa! Hvil og forfrisk dig nu hos Kongens Mænd!

ILBUDET

(modtager Armringen, kysser Gulvet for Kongens Fod, og gaar baglængs ud, idet han tre Gange kaster sig næsegrus for Kongen)

TIENDE OPTRIN

ANTIOCHOS

Naa, Filarkes, vi maa nok snart afsted,
hvis vi vil se Persepolis, før det styrter.
Dog denne Nat endnu vil vi her ha med. —
Endnu en liden Overaskelse venter.

8*

Et nyt Symposion, som jeg lovede før.
En Tak for sidst, med fyrstelige Renter.
Forgæves banker ingen paa Kongens Dør.

(Et stærkt Brandskær flammer op derude over Templet)

Se dær, mine Venner, er en Fakkel tændt,
som jeg, Antiochos, kan være bekendt!

(*Raadsherrerne* farer skrækslagne op)

ISAK

Brand! Ve! Det er Templet!

MOSES

Jerusalems Tempel brænder!

JASON

(rejser sig forbitret)

Du lovede Templet Fred!

ANTIOCHOS

Du lovede mig
et lydigt Folk lagt under Kongens Hænder!
og den ulydige første Mand var dig.

(*Jason* og *Raadsherrerne* vil flygte. Paa et Vink af *Kongen* holder Tjenerne dem fast)

ANTIOCHOS

Se, hvor det flammer! Et prægtigt Blus, ved Bål!
Det varmer Hjertet. Man faar Lyst til at drikke.

(til *Jason*)

Nu faar du strax en mere værdig Pokal.

JASON

Den Brand maa slukkes. Holder du os tilbage,
skal Israels Gud forbande dig!

ANTIOCHOS

(ler)

Israels Gud!
Tror du, han hører en utro Tjeners Klage?

ELLEVTE OPTRIN

NIKANOR

(ind, fulgt af *Øverster* og *Krigsmænd* med Templets Guldkar, Kummer og Bægre)

Her er de, Herre. Det var alt hvad der var.

ANTIOCHOS

Se, smukke Sager. Guld! Drevet kunstfærdigt!
Naa, Jason, kender du dette Drikkekar?

(løfter det)

Det er næstendels en Konge af Syrien værdigt!

JASON

Forbandet være den Stund, jeg laante dig Øre,
og fæstede Lid til en kronet Løgners Ord! —
Korsfæst mig kun! Men Sandheden skal du høre.

ANTIOCHOS

Korsfæste dig? — Jeg hører med Velbehag,
hvor kraftig du formaar at krydre din Tale
— om end den røber en ukultiveret Smag.

(til *Nikanor*)

Hvor stod det dær?

NIKANOR

Dette pragtfulde Kar
stod inderst i Templet, ved et Purpurforhæng,
foran et Rum, hvori der ingenting var.

ANTIOCHOS

(ler)

Det stemmer, Jason! Stemmer atter og atter.

(hoster)

Dunk mig, kæreste, ellers døer jeg af Latter.

(*Patrokles* dunker Kongen i Ryggen)

ANTIOCHOS

(til *Patrokles)*

Fyld mig det Kar! Del Tempelkummerne rundt!
Hent Danserinder!

(til Jøderne)

Med Godt gengælder jeg Ondt.

(Jason og *Raadsherrerne* vil atter flygte, *Krigerne* holder dem ublidt fast)

ANTIOCHOS

Jeg vil ej piske Jer med Svøber og Tidsler,
endmindre med Skorpioner. Jeg er godmodig.
I følger mig nu til Persien som Gidsler;
vort nye Venskabs Urt skal voxe frodig.
Men dem, der frækt har budt mig aaben Trods,
er det min Pligt at knuse med al min Magt.

(Paa Pladsen foran Borgen høres Trommehvirvler og taktfast Tramp af Krigsfolk. Kongen træder hen i det af Brandskæret oplyste Vindu. Trommerne tier. Man hører den marsjerende Hærs Raab.

HÆREN

Kongen er stor. Hil dig, Antiochos!

ANTIOCHOS

(raaber ud)

Sejren er vor. Brænd!

(Hæren brøler)

Slaa!

(Hæren brøler)

Slagt!

(Hæren brøler)

Tæppe.

FJERDE HANDLING

Synagogen i Modin.

Bænke. Tilhøjre, bag et prægtigt Forhæng, Skabet med de hellige Skrifter. Midt i Salen den ophøjede Bedestol. Tilvenstre Udgangsdøren.

I Baggrunden Vinduer med høj Udsigt over Sarons Slette til Havet langt ude.

FØRSTE OPTRIN

SYNAGOGETJENEREN

(gaar rundt og ordner)

ANDET OPTRIN

JOHANNES OG ASA

(udenfor Vinduerne, ser ind)

ASA

Idag maa vi nok bede enhver for sig;
vor Menighed er spredt over Dal og Bjerge.

JOHANNES

(stille krænket)

Mattathias har splittet os med sin Daad;
ej Sværd, Lovlydighed er Israels Værge.

ASA

Der ligger dog vist mange skjulte i Kornet
og Haverne. De kunde samles nemt.

JOHANNES

Vel. Blæs du Tegnet da i Sabbaths-Hornet,
som vi for Nattens Uro har skændig glemt.

ASA

Dristigt at blæse i Hornet idag, Johannes!

JOHANNES

Vil ikke du, vil jeg! Trods Fare og Nød,
Sabbath er Sabbath, Asa. Hvis Loven blandes
med verdslige Hensyn, er det Israels Død —
„Sabbathen", staar der, „er i Dagenes Flok
den kronede Drot, som hilses med Fanfare!"

ASA

Ja ja, du kender Loven, det veed jeg nok;
dog frygter jeg, at en anden Konge vil svare.

(ind ad Vinduet)

Bring Sabbaths-Hornet ud!

TJENEREN

(ud med Hornet)

ASA

(tager det)

I Herrens Navn!

(Han gaar hen i den aabne Indgangsdør og blæser det sex Gange gentagne Sabbathstegn)

JOHANNES

Du blæser godt! — Af Hornets hellige Tone
fløj Englen ud med Sandhedsbogen i Favn
at tale Israels Sag mod Satans Trone.

TREDJE OPTRIN

Johannes og *Asa* træder ind, fulgt af Tjeneren, som hænger Hornet paa Plads.

Flere Mænd kommer forbi Vinduerne og ind, blandt dem *Eli*.

ASA

(gaar ham imøde)

Du her?

ELI

Det ser du jo.

ASA

Nylig gik Rygtet
at du med dine var til Lykien flygtet.

ELI

Flygtet! Ja Tak! Ifald Vorherre og Lykken
miskundelig havde skabt mig til en Snegl,

saa jeg kunde gaa min Vej med alt mit paa Ryggen —
saa var jeg flygtet! Dær tar du ikke fejl.

ASA

Nu ja, saa nemt blev knap dine Skatte frelst.

ELI

Skatte! desværre — Skatte ejer jeg ikke.
Men ligefrem til Bytte for hvemsomhelst
lod jeg dog nødig min Datters Medgift ligge.

ASA

Godt, Eli, du maa kende de Sager bedst.
Det undrer mig kun at se dig i Synagogen,
og just *idag* at se en saa sjælden Gæst.

ELI

(krænket)

Jeg har vel her mit Sæde saa godt som nogen!
Om end jeg ikke daglig just naaer at sige
de hundrede Velsignelser — det *kan*
man ligefrem ikke, som Forretningsmand.
Men spørg min Kone, spørg min Karl og min Pige,
om ikke strengt jeg adlyder Lovens Ord
og altid levner af Brødet paa mit Bord —
og det, om Tiderne saa er nok saa dyre!

ASA

Jeg mente ingenlunde mit Ord som Spot.

ELI

Man er dog hverken en Græker eller en Syrer,
og kan vel trænge til at høre lidt godt.

(Han gaar fornærmet hen paa sin Plads)

FJERDE OPTRIN

(*Flere Mænd* samles, deriblandt *Elias;* der er en 18—20 Stykker samlede)

JOHANNES

(træder lidt frem)

Der møder somme her i snavsede Klæder?

FLERE

Ja, vi har ligget ude den ganske Nat.

ANDRE

I Lundene laa vi, og i Markens Korn.

JOHANNES

Og andre ser jeg, der paa Sabbathen græder?

FLERE

Ja, os har vore Kvinder og Børn forladt.

ALLE

Dog kom vi, da vi hørte Sabbathens Horn.

JOHANNES

Da vil Gud Herren tilgive Eders Klager
og ikke se til den lidet festlige Dragt,
naar dog til Synagogen I lydig drager!
Han ser det fromme Sinds usynlige Pragt. —
Tiden er lovløs; Loven vil vi hædre.
Folket er hjemløst; i vor Pagt vil vi bo.

ASA

Du er den ældste her af Modins Fædre;
velsign du os, og giv vore Sjæle Ro!

FEMTE OPTRIN

ELI

(i Samtale med sin Sidemand)

Ja, hele Natten har min Rebekka grædt.

SIDEMANDEN

Det stakkels Barn!

ELI

Ja, man kan nok være træt!

SJETTE OPTRIN

JOHANNES

(træder op paa Bedestolen)

Herren velsigne din Indgang og din Udgang!

MENIGHEDEN

Vi kaster al vor Sorg paa Herren vor Gud.

JOHANNES

I Støvet har han indblæst levende Aande.

MENIGHEDEN

Vi samles for at høre den Højestes Bud.

SYVENDE OPTRIN

EN DRENG

(raaber i Døren)

Syrerne kommer!

ELI

Hvor er de?

JOHANNES

Stille dernede!

Loven er Israels Værn imod Verdens Vrede.

DRENGEN

(lister ud)

OTTENDE OPTRIN

JOHANNES

(fortsætter)

Den Herre, Herre, der førte Israels Folk
midt gennem Havets Dyb til Frelsens Bred,
Han løfte sit Aasyn mod dig og give dig Fred!

(Han træder ned. Uro)

EN ÆLDRE MAND

Syrerne kommer, Johannes. Hvad skal vi gøre.

JOHANNES

Med Fredens Ord befæster vi vore Døre.

ELI

Syrerne er der!

JOHANNES

Og hvis Syrerne er der —
skal vi mon derfor bryde vor Sabbath selv?
Gud Herren tænder og slukker os som Kærter,
Han styrer Stormen under sin Viljes Hvælv,
Han rejser en Svag, og lader den Stærke falde.

MANGE

Ja, bed du for os!

JOHANNES

Vi vil bede alle.

(Han vinker)

ASA

(gaar hen til Arken, bøjer sig, slaar Forhænget tilside og fremtager en Rulle af den hellige Skrift som han med Ærbødighed bærer hen og lægger opslaaet paa Pulten; bøjer sig for Skriften og gaar paa Plads)

JOHANNES

(træder op, bøjer sig, og læser med høj Røst)

Saaledes taler Profeten til Israel:
Foran din Port staar nu den brølende Løve,
Folkenes Hærger vil sin Ondskab øve.

Du sukker vel og siger: O, Herre, Herre,
Fred lovede du, og se, jeg segner for Sværd! —
Men Herren svarer: Selv har du gjort dig Guder.
Bed dem nu frelse dig, da Faren er nær.

De fremmede har du elsket fremfor mig.
Du brød min Lov, ja, du foragted min Naade.
Saa lad de grusomme komme. De skal raade. —

Jerusalem hørte paa de falske Profeter.
De roste sig mangfoldig af Kraft og Kundskab.
Hver løb sit Løb, som Heste render i Krigen,
og ingen stansede for at angre sin Ondskab.

9*

Selv Tranen trække dog til bestemte Tider,
og Svalen veed, naar den skal bygge sin Rede.
I kendte intet. I skal kende min Vrede.

(Tier og bøjer sig for Bogen)

EN ÆLDRE MAND

Hvert Ord du læser øger kun vore Kvaler.

JOHANNES

Det er ikke mig, det er Profeten der taler.

DEN ÆLDRE MAND

Men vi som holder Loven, og vi som tror?

ELI

Ja, det kan vistnok trænge til at forklares.

JOHANNES

„Retfærdig Mand skal intet ondt vederfares"
saa lyder klart den vise Salomos Ord. —
Altsaa, vi hørte nys, hvilken Straf der rammer
de frafaldne, de frække af Israels Hus.
Om end de knejser nu som Cederstammer,
Guds Storm skal styrte deres Kroner i Grus.

ASA

Du mener Ypperstepræsten?

ELI

Det var prægtigt!
Han er saa stor, at man knap tør komme ham nær.

JOHANNES

Dem gælder det vel ogsaa, der egenmægtigt
forsvarer Israels Lov med Spyd og Sværd.

ASA

Ja, der staar skrevet: „Du skal ikke ihjelslaa!“

JOHANNES

„Jeg afskyer,“ staar der, „Eders blodige Hænder.“
Et Folk skal ikke løfte Sværd mod et andet.
Men det er Aand, som dømmer, og Aand som
brænder.

ASA

Du mener altsaa, at dersom Mattathias —?

JOHANNES

Jeg mener, at vi, som *ikke* bruger Vold,
er mere sikre end de andre i Vaaben,
thi „Loven“, staar der, „er de Lydiges Skjold.“

(Hornsignaler og Trommebulder i nogen Afstand)

ELI

Nu har vi dem. Saa vis os da, hvad du magter!

JOHANNES

Jeg magter intet, Eli.

ELIAS

Porten staar aaben.

JOHANNES

Gud vil beskærme os.

ELI

De plyndrer og slagter!

ELIAS

Jeg henter mit Spyd!

JOHANNES

(til *Eli*)

Usømmelig er slig Raaben.

(til *Elias*)

Paa Sabbathen er det forbudt at bære Vaaben.

(til *Asa*)

Men læs du, Asa. Løft du Ordets Klinge!
Den sømmer det sig en Israels Helt at svinge.

ASA

(træder op paa Bedestolen, bøjer sig for Bogen og læser)

Han skal ej dømme efter hvad Øjet ser,
ej heller efter det som hans Øre hører.

Volds Aag skal ikke tynge den Svage mer;
han skal den Lidende til Oprejsning føre.

Retfærdighed skal være hans Lænders Bælte,
og kun bag Troskabs Skjold skal hans Folk sig
skjule.
Løven skal æde Græs blandt Hyrdernes Telte,
og Barnet lege ved Basiliskens Hule.

(Bulder og Klageskrig i nogen Afstand)

NIENDE OPTRIN

REBEKKA

(kommer med løst Haar løbende og skriger ind ad Vinduet)

Far! Syrerne er her!

ELI

(forfærdet)

Har de plyndret Huset?

JOHANNES

(bebrejdende)

Barn, Barn! Man løber ej paa en Sabbathsdag!

REBEKKA

Mor har de myrdet! Og de tog min Søster!

EN

O, Herre frels os!

EN ANDEN

Hørte I det Brag?

EN

Nu var det vel, Forjættelsen skulde sandes.

ELI

(rasende)

Hvor er det Skjold du lovede os, Johannes?

REBEKKA

(ser sig om)

Dær er de! Dræb mig, Far!

TIENDE OPTRIN

FØRSTE KRIGER

(styrter frem og river hende til sig)

Kom, lækre Tøs!

ELIAS

(springer ud af Vinduet og angriber Krigeren med knyttede Hænder)

Slip hende strax!

FØRSTE KRIGER

(slipper *Rebekka* og hugger *Elias* ned)

REBEKKA

(kaster sig ned over den døende *Elias*)

Nu kender jeg dig atter.

FØRSTE KRIGER

(løfter hende op)

Kom saa, du smukke!

ELI

Frels hende! Frels min Datter!

FØRSTE KRIGER

(grinende)

Det skal jeg nok. Nu skal det strax gaa løs.

(Han stikker *Eli* ned med sit Sværd)

ELLEVTE OPTRIN

(*Flere Krigere* stormer frem)

ANDEN KRIGER

(vender sig og raaber)

Her har vi dem!

TREDJE KRIGER

De Troldmænd.

FJERDE KRIGER

De Forrædere.

FEMTE KRIGER

(river Døren op)

Døren er aaben!

SJETTE KRIGER

(stormer ind)

De har ingen Vaaben.

JOHANNES

(træder op paa Bedestolen, løfter Hænderne. *Asa* og de fleste af Menigheden knæler, andre klumper sig skrækslagne sammen i Krogene)

ANDEN KRIGER

(peger paa *Johannes*)

Se, hvor han stanger!

TREDJE KRIGER

Slagt de gamle Vædere!

JOHANNES

Herren velsigne dig —!

TREDJE KRIGER

(hugger *Johannes* ned)

Det fik du bræget!

TOLVTE OPTRIN

(*Flere Krigere* ind. De hugger ned for Fode. Skrig og Klageraab)

ASA

(knælende)

Herre, dit Ord har din Tjener vederkvæget.

ANDEN KRIGER

(hugger ham ned)

Antiochos er stor!

FJERDE KRIGER

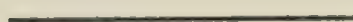
(tramper paa den hellige Skrift)

Zeus-Bàl er Gud!

GORGIAS

(udenfor)

Død over hver, som trodser Kongens Bud!

FEMTE HANDLING

Vild Bjergkløft.

Tilhøjre Udsigt ned over Bethavens Ørk. *En Spejder* ligger paa Udkig et Stykke nede.

Tilvenstre en smal Fodsti op gennem Klipperne. *En Spejder* holder Udkig over en skarp Fjeldrand et Stykke oppe.

I Baggrunden under ludende Stenmasser Indgang til en stor Klippehule. Tilvenstre i Hulen hviler paa et Leje af Kviste og Siv *Marie* med sin nyfødte Søn. Ved et Baal midt i Hulens Aabning sidder *Judith* og andre Kvinder; nogle lapper sønderrevne Klæder, andre tilser de saarede Mænd, som ligger tilhøjre i Hulen, og bringer dem varm Drikke fra den Kedel der koger over Ilden.

Mattathias sidder grublende paa en fremspringende Klippeblok tilvenstre, han er ældet og træt. Lige overfor ham staar *Elieser* med forbundet Hoved, og skæfter Pile til sin Bue, af og til løfter han Hovedet og ser over til *Mattathias*.

FØRSTE OPTRIN

MATTATHIAS

(raaber op til *Spejderen* tilvenstre)

Ryger det stadig?

SPEJDEREN

Gofna og Efraim brænder;
lavt over Sjilo ser jeg en Røgsky staa.

MATTATHIAS

Og bag ved Gofna, dær hvor Dalstrøget ender?

SPEJDEREN

Dær ser jeg intet.

MATTATHIAS

Intet, hvor du saae
forleden Dag den første vældige Brand?

SPEJDEREN

Nej. Jeg ser kun yderst ud imod Sletten
noget der ligner en revnet Kraterrand.

MATTATHIAS

Stig op, Elieser! Se, hvad Spejderen ser!

ELIESER

(stiger op til *Spejderne*)

Jeg ser det.

MATTATHIAS

Dær boer Sandheden. Dær boer Retten.
Det er din Fædrenestad, dit Hjem du ser,
den svedne Mur. De Brande, den Røg er alt,
hvad Syriens Kongemagt har Israel levnet.

ELIESER

(er atter steget ned)

Jeg husker et Ord, Far: Talt, vejet og talt!

MATTATHIAS

Ja, hvis ej Israels egen Rod var revnet.
Og hvis ej Israels Marv var en raaden Marv.
Men Folket selv har spildt Forjættelsens Arv.

ELIESER

(nærmere)

Far, du dømmer uretfærdigt om Folket!

MATTATHIAS

Dømmer uretfærdigt? Ak, gid jeg gjorde!
Giv mig den uretfærdige Dommers Dom,
hvis ikke Loven er listigt bortfortolket
og Pagten brudt, af Israels egne Store —
uden at Folket brød sig et Gran derom!
Har Folket gjort sin Pligt, og krævet sin Ret?
Nej, uden Modstand har det krøbet for Magten.
Blæst ad Loven har det, spyttet paa Pagten —
blot Skatterne var betalt, og Bugen mæt.

ELIESER

Hvorfor brænder da Byerne allevegne?
Vel fordi Folket har rejst sig imod Bàl!

MATTATHIAS

En liden Flok, ja. Svigtet af sine egne,
plaget af Kvinders Hyl og unyttig Kval.

JUDITH

(frem)

Unyttig Kval! Spotter du den Pine,
der jager Mælken bort fra en Moders Bryst?
Skulde hun løfte sig og le af Lyst,
naar hendes Børn slaas ned?

MATTATHIAS

Hvem faldt af dine?

JUDITH

Ingen! Ikke en eneste har jeg mistet.
Endnu. Men Faren var der. Den har jeg fristet.
En Pil forbi min Gladus Tinding fløjted,
min Aimons Knæ af Blod blev oversprøjtet.
Henstrakt paa Tærskelen laa den, der blødte:
Min Søster Maries Hasmon, et trampet Lig!
Saa skulde jeg vel staa, stum som en Støtte?
— — Endnu, endnu er min Sjæl kun eet stort Skrig!

MATTATHIAS

Det vil jeg tro.

(Med forandret Tonefald)

Men ser du, Hasmon var
min Sønnesøn, min Yndling fra sin Vugge.
Ni Aar nu. Et kostbart levende Kar,
fyldt af *min* Sjæls mest hemmelige Sukke.
Mit Had, min Kærlighed, mit Haab, min Tro,
alt gætted denne Dreng, alt vidste han,
alt vilde han. Han var den Regnbubro,
der skulde baaret mig til Kanaan ! . . .
Knust, spildt og borte. Hasmon ligger død.
Jeg græd dog ej. Min Nød er Israels Nød.

MARIE

(træt klagende)

Aa nævn ham ikke mer! Nævn ikke Navnet!
De Taarer som jeg havde, har jeg grædt.
Jeg tør slet ikke tænke mer paa Savnet . . . .

(Tager sig sammen)

Judas har sagt, at jeg har ikke Ret
nu til at dø, som ellers helst jeg vilde,
men jeg skal leve, hvis jeg kan —

(Løfter den Spæde)

Se, Bedstefar! — for denne tapre Lille,
der kom til Verden under Krig og Brand.

10*

MATTATHIAS

(rejser sig og gaar et Par Skridt henimod hende)

Ja, Gud ske Lov, at Kvinder kan føde Mænd!
Før, under Kampen, klagede du dig ilde;
du gjorde hvad du kunde for at spilde
din Husbonds Kraft!

MARIE

(undskyldende)

Veerne sled min Lænd,
imens I stred. Smerterne gjorde mig svimmel.
Jeg fødte paa Flugten under aaben Himmel.

JUDITH

(oprørt)

Hvad kender du til Daad som af Kvinder øves?

MATTATHIAS

Under saadanne Vilkaar er det Viljen prøves.

ELIESER

Tænk da paa Mor!

MATTATHIAS

Just hende tænker jeg paa.
Hjemløs og fredløs paa sine gamle Dage

uden et Suk, Elieser, uden en Klage!
Ja, smilende bad hun mig at komme og gaa,
som Pligten bød; hun holdt mig aldrig tilbage.
„Tak," sa hun, „jeg har set, hvad jeg vilde helst:
Ved den jeg elsker højest, er Israel frelst." —
Jeg maatte bort. Saa laa hun her og døde,
uden at jeg kunde holde hendes Haand . . . .
Var fler som hun, da kunde vel Israel møde
hver Skæbne fast . . . . Hun gav mig Ild for Aand.
Hun gjorde mig Byrden let, og det mørke klart.

(Tungt)

Men ene at bære det Folk er mig for svart!

ELIESER

Men Simon? Og Judas? Og vi allesammen?

MATTATHIAS

(tager Plads igen)

„Vi allesammen" er saa ynkeligt smaa,
og altfor faa til at redde Folket fra Skammen.

ANDET OPTRIN

SPEJDEREN (til venstre)

(raaber)

Her kommer Gæster?

MATTATHIAS
Hvor?

SPEJDEREN
Ad den nordre Sti.

MATTATHIAS
Hvor mange?

SPEJDEREN
Mange. De er vaabenklædte.

ELIESER
Nedenfor Stenporten?

SPEJDEREN
Den er de forbi.

MATTATHIAS
(springer op)
Dette manglede kun. Det er Forræderi!

JUDITH
(rolig)
Hvis Syrerne kommer, er vi ilde stedte.

MATTATHIAS

(til *Elieser*)

Hent mig Sværdet, Dreng! Og brug dine Pile!

(til *Kvinderne*)

Sluk Baalet. Skjul Jer!

ELIESER

(har bragt Faderen hans Sværd og er klatret op til *Spejderen*)

Lad kun Kvinderne hvile!
En Mand af vores Vagt viser dem Vej —
og — ja, jeg kender den forreste — deres Fører —

(Jublende)

Det er Abdalons Søn fra Sjilo, — Abdogai!
De stanser — han kommer op — nu skal du høre!

(springer ned)

MATTATHIAS

(drager Sværdet)

TREDJE OPTRIN

ABDOGAI

(en ung Mand, stiger op mellem Klipperne i Hjørnet tilvenstre og standser da han ser *Mattathias*)

Vær hilset, Mattathias, du Juda Løve!

MATTATHIAS

Vær hilset, Abdogai. Hvad søger du?

ABDOGAI

Kamp.

MATTATHIAS

Kamp?

ABDOGAI

Kamp mod Israels Fjender og de sløve i Israel selv.

MATTATHIAS

Værst er den sidste Prøve.

ABDOGAI

Ja, Dyndet er værre end Elefanternes Tramp.
Men Sjilos Fjælde hørte dit Kampraab runge,
din Daad har viist, hvad Israel trænger til.
Lad nu den Gamles Visdom lede de Unge!
Et hundrede er vi. Gør med os hvad du vil!

MATTATHIAS

(stikker sit Sværd i Skeden)

Velkomne skal I være — til vaagne Nætter
og drøje Dage — til Fredløshed og Foragt —
til kolde Klippehuler og glødende Sletter —
og haabløs Kamp mod overvældende Magt!

ABDOGAI

For os er ikkun Fejgheden kun uden Haab.

MATTATHIAS

(omfavner ham)

Velkomne I, som hørte mit Ørken-Raab!

ELIESER

Velkommen, Abdogai!

ABDOGAI

Du er alt saaret?

ELIESER

En Syrers Klinge skar mig en Lok af Haaret.

ABDOGAI

Da var han fordringsløs.

ELIESER

Og jeg høflig nok:
Jeg stak ham et Hul, hvor han kunde gemme den Lok.

MATTATHIAS

Kilden dernede gir os Vand at drikke.
Men Maden til dine Mænd —

ABDOGAI

Spar dig den Sorg!
De første Uger udsulter de os ikke.

Vi bringer Kvæget med til din faste Borg.
Og, med Forlov, nu slaar vi det løs paa Engen.

(Han bøjer sig for *Mattathias* og stiger ned)

FJERDE OPTRIN

MARIE

(sagte til *Judith*)

Aa Gud ske Lov! Mit fattige Bryst . . . .
Nu bliver der bedre Mælk til Drengen.

ELIESER

Dær ser du, Far: Folket hører din Røst!
Mildere maa du dømme og bedre spaa.

MATTATHIAS

Et hundrede retfærdige er for faa,
her hvor det gælder, ikke en Stad, en Stamme,
men hele Folket.

ELIESER

Dog — af een tændes ti;
af hundrede tusend. Saadan voxer en Flamme.
For Resten er vel ej Kæmpernes Tid forbi!

(Han favner ud i Luften med løftede Arme)

Som Samson greb de Søjler, du veed, ved Festen
og styrtede Templet med dets tunge Hvælv —

aa, saadan vilde jeg knuse Ypperstepræsten,
alle de utro, og Syrien, og mig selv!

FEMTE OPTRIN

SPEJDEREN (tilhøjre)

(raaber op)

Simon og Judas undervejs!

MATTATHIAS

Men Tegnet?
Tegnet, Spejder! Hvilket Tegn bæres frem?

SPEJDEREN

Jeg saae kun et Glimt, Herre, bag Kaktushegnet.

JUDITH

(ængstelig)

De kommer tidlig.

MATTATHIAS

(ryster paa Hovedet)

Før de havde beregnet.

MARIE

Mig bæres for, at de vender sejrrigt hjem.

MATTATHIAS

Jeg frygter, at de blev slagne og maatte flygte.
Vi taaler ikke det Tab.

ET RAAB

(nedefra)

Halleh-lujah!

SPEJDEREN

Det hvide Banner!

ELIESER

(springer af Glæde)

Altid skal du frygte —
Men Sejr har de vundet ved Thamnata!

(Ud til *Spejderen*)

Nu svinger de ved Varden — de vinker op —
de fører Bytte med, Far! — Faar og Geder —
Hvor er det pudsigt at se de bitte Hop! —
Og de har nye Sværd med forgyldte Skeder!

MATTATHIAS

(løfter Hænderne mod Himlen)

Tak, Herre, Tak! Du hørte din Tjeners Bøn.

ELIESER

(tilbage)

Nu *vil* jeg ikke sidde som saaret længer!

MATTATHIAS

Gyldne Sværd blir ej altid Kampens Løn.

(peger ud)

Ser du den Aadsel-Grib der i Kløften hænger?

ELIESER

Jeg saae de tredve Gribbe der nylig hang
knap synligt over Thamnatas gule Fjælde.
Jeg saae, de slog. Og jeg siger dig: Næste Gang,
vil jeg være med til deres Bytte at fælde.

SJETTE OPTRIN

BOAS

(op fra venstre, væbnet)

Raadsherren Moses, vandrende paa sin Fod,
ønsker at se dig.

MATTATHIAS

(mørkt)

Boas, disse Kløfter
har Plads til mange Løgne og mange Løfter.
Den, som vil ofre, tør ej frygte Blod.

SYVENDE OPTRIN

MOSES

(op i pjaltede Klæder og med blodige Fødder. Støtter sig pustende til sin Stav)

BOAS

(gaar)

MOSES

Naa, Mattathias, er det her du boer?

MATTATHIAS

(barsk)

Ja, Moses. Tak være dig og dine Fæller.

ELIESER

(med Pil paa Buen)

Far?

MOSES

Se, Se. Elieser er blevet stor.
Og dristig ser jeg; han er af dem, der tæller.

MATTATHIAS

(truende)

Kommer du som Spion for Konge og Raad?

MOSES

(sætter sig)

Ak, Mattathias, du er snar til Daad.
Og jeg er sen. Du ser, jeg tøvede længe.

Jeg mente, Landet stod sig godt derved,
hvis Freden kunde købes med Kvæg og Penge.

MATTATHIAS

I gav dog mer.

MOSES

Og fik dog ikke den Fred.
Ja, du har Ret. Jeg saae det jo efterhaanden.
Jason greb fejl med al sin fine Kløgt,
og Freden blæste væk med Loven og Aanden,
det, som *jeg* søgte, med det, som *du* har søgt. —
De store Ord siger mig ikke stort;
det har de hidtil ialtfald sjælden gjort.
Dog skal et Træ vel kendes paa sin Frugt;
og siden vi hilste Kong Antiochos Herre,
var det, som Israel bar, slet ikke smukt.
Galt blev det strax, og det blev værre og værre.
Men værst den Nat, da han stak Templet i Brand.

ALLE

Ve! Vi har hørt det.

MOSES

Det er brændt til Grunden.
Det bliver et kostbart Hus at gøre istand.

MATTATHIAS

Velfortjent er Prøvelsens Dag oprunden.

MOSES

Vi havde dog betalt ham af Templets Skat
alt hvad han vilde. Jeg havde plyndret Landet . . .
Men Kongen var som en Rasende den Nat.
Det var din Daad, Mattathias. Den blandt andet.
Men tro blot ikke, jeg bebrejder dig den.
Nu kender vi Kong Antiochos og hans Mænd.
Os, der taabeligt havde ment at købe
en holdbar Fred, og havde betalt dens Pris,
os piskede han med Spot, som med en Svøbe,
brød Tempelfreden paa bespottelig Vis —
til Drikkeskaaler tog han de hellige Kar —
og viste os endelig hvad for en Mand han var,
idet han haanende, med uhøvisk Latter,
forkyndte os, der i Taarnet sad stængt inde,
at han havde voldtaget Jasons unge Datter!

KVINDERNE

Ve!

MATTATHIAS

Han er Guds og Menneskehedens Fjende.

MOSES

(bevæget)

Jeg er en gammel Mand, jeg har set mig om,
og tiest var retfærdig den værste Dom.
Men denne Jomfru bar sit Bælte saaledes,
som hendes Mor havde lært hende efter Loven:
At det, som urent attraar og giftigt vredes,
maa være adskilt vel fra Hjertet foroven.
Rahel hed hun. Og hun bar sit Bælte,
som Havet bæltes mellem Himmel og Jord,
og hendes Tanker boede i Himlens Telte . . .
Jeg har kendt hende fra hun var Barn, jeg har
kendt hendes Mor . . .

(med et voldsomt Udbrud)

Aa, straf mig denne værre end Morder! Lemlæst
ham!
Udriv hans Øjne, pisk ham, og kosfæst ham!

(Han holder Hænderne for Øjnene)

OTTENDE OPTRIN

BOAS

(melder)

Nathaniel begærer dig i Tale.
Neden for Kløften staar hans væbnede Trop,
vel tusende Mand sammen fra Lyddas Dale
og Jamnias Sletter. Selv steg han ensom op.

MATTATHIAS

Godt, lad ham komme.

BOAS

(gaar)

NIENDE OPTRIN

NATHANIEL

(en gammel Mand, stiger op)

Hil dig, Israels Dommer!

MATTATHIAS

(koldt)

Da sidst vi saaes, var jeg den falske Profet.

NATHANIEL

En Seer var du i Sandhed. Og jeg kommer
som den der var blind, til den der har forudset.
Med tusende Sværd vil jeg øge dit Følge
mod Kongen og Bàl.

MATTATHIAS

Du fulgte Raadet før.

NATHANIEL

Raadet er opslugt af den Stormflodsbølge,
det selv har kaldt paa. Sprængt er Israels Dør.

MATTATHIAS

Og du vil stænge den med tusende Sværd?

NATHANIEL

Med tusende, og med ti og tyve tusend.
Hels Folket vil som en samlet Hær
med Modins Fyrste gaa imod Dødens Brusen.

MATTATHIAS

Underligt lyder den Tale fra *din* Tunge.
Naar før jeg talte om at rejse et Værn,
saa mente du, at det var Synd for de Unge.
Til Hakke og Plov burde vi bruge vort Jern.

NATHANIEL

Nuvel: Fra By til By og fra Havn til Havn
forkynder Herolden til Basunernes Toner
en Udskrivning i Kong Antiochos' Navn
af Israels Folk til Syriens Legioner.
Tre Gange ti tusende Mand ialt
skal fylde Hullerne efter dem der faldt — —
Men skikke vor Ungdom ud at stride og falde
i Ægyptens Sumpe og Persiens Ørkensand
for Syriens Kongemagt! — Nej, mente vi alle,
saa er det bedre at slaas for sit eget Land,
for Slægten og sine Børn. I Herrens Navn,
falder man dær, falder man dog til Gavn.

11*

MATTATHIAS

Naa, altsaa dog!

NATHANIEL

Nu veed du, hvorfor vi kommer.

MATTATHIAS

Streng er min Lov; og der er langt til Sejr.

NATHANIEL

Derfor hilser vi dig Israels Dommer.

MATTATHIAS

Du og din Hær har Adgang til vor Lejr.

NATHANIEL

(hilser og gaar)

TIENDE OPTRIN

MOSES

Udskrivning! Ja, dær ser man, det var Freden!
Han svor os Fred!

MATTATHIAS

Hvad regner en Hedning Eden?
Zevs-Ammon-Bàl — den første den bedste Gud.
Falsk Ed? — Saa næste Gang til den næste Gud!

MOSES

Igaar drog han bort, op ad Samaria til.
Vi blev ført med; mig lykkedes det at flygte.
Vejen var drøj. Dog fandt jeg den jeg søgte.
Dig, Mattathias.

MATTATHIAS

Det er Hævn, du vil?

MOSES

Hævn, ja. Nej, Straf! Straf over den Forbryder.
En Konge, du — en Konge, som bryder sit Ord,
han undergraver alle ærlige Dyder,
forgifter den Grund, hvoraf alt Samfund gror!
En Sælger, som atter røver den solgte Vare,
og overlader Køberen kun det Valg
at miste alt eller sætte Livet i Fare,
en saadan Sælger umuliggør Køb og Salg! —
Naar den, jeg indbød som min Gæsteven,
naar *han* udplyndrer mig i vort Venskabs Rus —
naar uskyldige Børn til Utugt kastes hen,
og Jomfrubæltet flænges i Faderens Hus —
Hvor kan man leve under den Slags Kaar?!
Da vogtes Freden bedst af den der slaar.
Selv kan jeg ikke. Men jeg har den Grube

ved Hebron og de Gaarde ved Beerseba —
Ogsaa Guld har jeg gemt. Alt, alt maa du ta.
Men du skal udrive mig den Løgners Strube!
Dræb den Bedrager! Knus mig den Tyran!

ELLEVTE OPTRIN

JUDAS

(op fra venstre)

Med Guds Hjælp skal vi gøre hvad vi kan.

MATTATHIAS

Naa, Judas? Naa, min Søn, hvordan er det gaaet?

JUDAS

Vi traf ved Thamnata et tusende Mand.

MATTATHIAS

(utaalmodigt)

Nu?

JUDAS

Hælvten er flygtet, Hælvten ligger slaaet.

(peger paa *Moses*)

Hvad vil han her?

MOSES

Jeg bringer Eder mit Venskab

JUDAS

Hvad er et udslidt Konge-Venskab værd?

MOSES

Jeg kender Syriens Styrke — og dets Svaghed.

JUDAS

(barsk)

Selv køber jeg det Kendskab med mit Sværd.

MATTATHIAS

Raadet er sprængt, og Moses Kongens Fjende.
Alt hvad han ejer skænker han os.

JUDAS

Nu godt.
Vi skal nok bruge det.

MOSES

Ja, I skal binde
den brølende Løve!

JUDAS

Hvergang Græsset er vaadt
forfølger vi over Højene Løvens Spor.

(Han gaar hen til *Marie*)

Naa, hvordan gaar det?

MARIE

(løfter Drengen)

Godt. Se hvor han gror!

MATTATHIAS

(kalder)

Judas, kom her!

JUDAS

(hen til sin Fader)

MATTATHIAS

(kærligt)

Er Sejrens Pande saa mørk?

JUDAS

Der mørkner nok — foruden egne Minder — —
Bethoron brænder. Modin er en Ørk.
Markerne hærges. Israels Børn og Kvinder
maa søge Skjul imellem Bjergenes Tinder.

MATTATHIAS

Saaledes klagede jeg for en Time siden.
Da voxede vi med elve hundrede Mand.
Og Moses kom. Og du gik sejrrig af Striden.

JUDAS

Vi mødte dem fra Mizpah i Efraims Dal;
de fulgte med; de svor at nedslaa Bàl.

MATTATHIAS

Du ser, der kommer ny, og bestandig ny!

JUDAS

Men de fortalte mig, at af dem der skjuler
sig rundt om Ajalon i Bjergenes Ly,
blev tusende dræbt som Dyr i deres Huler
paa Sabbathsdagen. De turde hverken fly,
ej heller med skarpe Vaaben værge Livet:

(Haanligt)

Det var at bryde de hellige Sabbaths-Bud!

MATTATHIAS

(rejser sig)

Ikke til Israels Død er Loven givet. —
Kald Folkene sammen, Søn! Herren vor Gud
har knuget mit Hjerte, saa dets Rødder sprang.
Nu byder han mig tale for sidste Gang.

(Han stiger nogle Trin op ad Klipperne tilvenstre og bliver dær staaende med løftet Hoved og lukkede Øjne)

JUDAS

(i Aabningen til venstre, raaber ned)

Herop, Israels Bue og Juda Sværd!
En Talsmand kalder Eder. Herren er nær.

TOLVTE OPTRIN

Pladsen. Skraaningerne og Klipperne rundtom fyldes af væbnede Mænd, med blodige Bind og skaarne Skjolde; en Del med pragtfulde sy-

riske Vaaben. Kvinder og Børn samles i Hulen omkring *Judith* og *Marie*. *Simon*, *Judas* og *Elieser* staar nærmest foran *Mattathias*.

MATTATHIAS

(ser ud over Mængden)

Loven er een!

ALLE

Een er Gud i det Høje!

MATTATHIAS

Jeg siger Eder en Ting, som I forud veed:
I Herrens Vrede maa hans Folk sig føje. —
Men Kongen er ej Gud, fordi han er vred.

En daarlig Fromhed lod sig i Folket finde.
Det skete med et Tusend af Israel:
Paa Sabbathsdagen kom den listige Fjende —
og de sad stille, lod sig fromt slaa ihjel.

Men Sabbath eller ej — Op, rejs Jer, og ram!
For Livet og vore Love skal vi slaas.
Det Sabbathsbrud skal blive de andres Skam,
som ellers udrydder baade Loven og os!

ALLE

Det Sabbathsbrud skal blive de andres Skam!

MATTATHIAS

Endnu et Ord:

(Han løfter Hovedet med lukkede Øjne; endelig taler han, ligesom langt borte fra)

Og se, den blinde ser —
et himmelsk Lys — Lyset stiger og daler —
Skaberen forkynder dig hvad der sker —
Gud Herren med min stammende Tunge taler —

ALLE

Sig os, hvad du ser, som Herren befaler!

MATTATHIAS

(udstrækker sin Haand)

Med Spir og Krone ser jeg Helvedes Portner —
Hans Hære trækker op som Skyerne sortner,
hans Vogntog er som en Hvirvelstorm at møde.
Han aabner Mørkets Port; Afgrunden tordner.
Ve, raaber Folkene, ve, vi er lagt øde.

KVINDESTEMMER

Ve for de pinte, ve for det Bjerg af Døde!

MATTATHIAS

Dog, Herren hvisker et Ord i den Stoltes Øre:
Jeg kender Ørnenes Vej, endog de gamles.
Byg du kun højt dit Bo, hvor Hænder ej røre —

Jeg kaster det ned! Det skal af Børn befamles. —
Og hør endnu et Ord du nødig vil høre:
Ved den der splitter mit Folk, skal Folket samles!

EN GAMMEL MAND

Det veed vi, hvem der raader for Vejr og Vind.
Han kaster Ørneboet fra Bjergets Tind.

MANGE MANDSRØSTER

Ved den, der splitter Folket, skal Folket samles!

MATTATHIAS

Hans Stormbuk drøner, alle Mure springer;
hans Elefanter bærer pansrede Taarne;
hans Vogne stritter af Staal, de lyner af Klinger;
som Græs paa Marken ligger vi sønderskaarne —
Frygt ej, I trofaste! Hør den Eviges Ord:
Imorgen kender Orme, hvor Fyrsten boer.
Men Retfærd lever end, og Troskab gror.

KVINDERØSTER

Imorgen kender Orme, hvor Fyrsten boer.

MANDSRØSTER

Men Retfærd lever end, og Troskab gror.

MATTATHIAS

Din Vingaard skal du plante som den der haaber!
Endnu skal Folket fejre en Høst med Dans.
I Zions Døtre, bortkast ej Eders Kaaber!
Der kommer en Dag, da Bjergets Vægter raaber:
Stig op mod Morgenrøden, se Højenes Glans!

KVINDERØSTER

I Zions Døtre, bortkast ej Eders Kaaber!

MANDSRØSTER

Endnu skal Folket fejre en Høst med Dans.

MATTATHIAS

Jubel skal der høres og glade Røster,
paa Tærskepladsen og mellem dem der høster.
Og Møllens Hjul skal dreje sig med Brus,
og Aftenlampen lyse fra Hus til Hus.

KVINDERØSTER

Aftenlampen skal lyse fra Hus til Hus.

MANDSRØSTER

Og Jubel skal der høres og glade Røster.

MATTATHIAS

(forundret)

Sært blandes i mit Indre de høje Syner:
Der fødes roligt Lys af de Lyn der lyner.

(Stærkt)

De utro tigger om Skjul i fremmede Byer,
men den som kæmpende var den Højestes Tolk,
o Israel, skal vorde Lovens Fornyer,
velsignet, velsignet af al Jordens Folk!

(Griber sig til Panden og hvisker)

Ak, evig, evig bliver den Strid at stride!

(Han stiger vaklende ned, gaar, støttet af *Judas* tværs over Pladsen og segner ved *Maries* Leje. Uro)

JUDAS

(med kraftig Røst)

Herren har talt!

ALLE

Og vi har hørt hans Ord.

JUDAS

(Løfter sin Faders Haand, slipper den og vender sig til Folket)

Her segned en Høvding ved den Spædes Side!

(Klageraab)

JUDAS

Med Sværdet vil vi synge vor Smertes Kor!

JUDITH

(og andre Kvinder lægger *Mattathias* op paa en Baare og tildækker hans Ansigt)

BOAS

Dig, Judas, vil vi nu til vor Høvding kaare!

ALLE

Ja, Judas vil vi nu til vor Høvding kaare!

JUDAS

(træder op paa Klippen)

Saa hør mig, Vredens Brødre, Sønner af Kval!
Jeg sværger Eder her ved min Faders Baare
at sejre eller dø i vor Strid mod Bàl.

ALLE

Vi sejrer eller døer i vor Strid mod Bàl.

Tæppet.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 03 22 14 022 7